

HE 187/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Suomen tasavallan ja Kosovon tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Suomen tasavallan ja Kosovon tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Takaisinottosopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden palauttaminen toisen sopimuspuolen valtion alueelle sekä helpottaa ja yhdenmukaistaa palauttamisessa käytettävää menettelyä. Sopimus sisältää määräykset sopimusvaltioiden omien kansalaisten, kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinotosta ja ta-

kaisinottoon liittyvästä kauttakulusta sekä tietosuojasta.

Sopimus allekirjoitettiin Pristinassa 29 päivänä marraskuuta 2011. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona on vastaanotettu jälkimmäinen ilmoituksista, joilla osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset toimenpiteet on suoritettu.

Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettava laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Kansainvälinen oikeus	3
2.2 Euroopan unionin yhteinen palauttamispolitiikka	4
2.3 Unionin ja jäsenvaltion toimivalta	5
2.4 Lainsäädäntö ja käytäntö	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	8
5 ASIAN VALMISTELU	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	10
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	21
3 VOIMAANTULO	21
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS	22
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	22
4.2 Käsittelyjärjestys	24
LAKIEHDOTUS	25
Laki laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Kosovon kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	25
SOPIMUSTEKSTI	26

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Laittomasti Suomen alueella oleskelevat henkilöt tulee voida poistaa maasta mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti. Maasta poistaminen edellyttää aina toimivaltaisen viranomaisen tekemää päätöstä. Maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon helpottamiseksi voidaan tehdä takaisinottosopimuksia. Suomen voimassa olevat takaisinottosopimukset, sekä kahdenväliset että Euroopan unionin tekemät, ovat osoittautuneet hyödyllisiksi välineiksi laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden palauttamiseksi. Sopimuksilla helpotetaan käytännön järjestelyjä maastapoistamisasioissa, koska niissä määritellään sekä takaisinoton periaatteet että takaisinottoa koskevat menettelyt. Sopimusten mukaiset takaisinottopyynnöt tekee maastapoistamispäätöksen tekevä viranomainen. Ne tehdään pääsääntöisesti samassa yhteydessä maastapoistamispäätöksen kanssa. Takaisinottopyyntö tehdään kirjallisesti ja sopimuskohtaisesti joko määritellyllä lomakkeella tai vapaamuotoisesti.

Suomella on kahdenväliset takaisinottosopimukset Viron (SopS 70/1996), Latvian (SopS 16/1997), Liettuan (SopS 58/1997), Bulgarian (SopS 96/1998), Romanian (SopS 57/2001) ja Sveitsin (SopS 65/2010) kanssa. Myös Pohjoismaiseen passintarkastussopimukseen (SopS 10/1958) liittyy takaisinottovelvoite. Pohjoismaat voivat tietyin edellytyksin keskenään palauttaa laittomasti alueella liikkuvia.

Euroopan unioni ei ole käytettävissä olevien tietojen mukaan tehnyt tai tekemässä aloitetta neuvotellakseen takaisinottosopimuksen Kosovon kanssa. Käytännössä tällaisen sopimuksen neuvottelemisen estää se, että viisi unionin jäsenmaata ei tunnusta Kosovoa itsenäisenä valtiona. Komissio on kehottanut EU:n jäsenvaltioita tekemään kahdenvälisiä takaisinottosopimuksia Kosovon kanssa. Takaisinottosopimuksia ovatkin Kosovon kanssa tehneet useat unionin jäsenmaat, muun muassa Saksa, Itävalta, Ranska, Tanska, Tšekki ja Benelux-maat eli Belgia, Hollanti ja Luxemburg.

Kosovon kanssa tehty takaisinottosopimus noudattaa pääpiirteissään aiempia Suomen tekemiä kahdenvälisiä sopimuksia. Se sisältää määräykset osapuolten kansalaisten, kolmansien maiden kansalaisten sekä kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottamisesta, kauttakulusta ja tietosuojasta.

Suomen ja Kosovon välinen sopimus laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta allekirjoitettiin Pristinassa 29 päivänä marraskuuta 2011 sisäasiainministeri Päivi Räsänen Kosovon vierailun aikana.

Takaisinottosopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, jotka perustuslain 94 §:n mukaan vaativat eduskunnan hyväksymistä. Esitykseen sisältyy lakiehdotus takaisinottosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta perustuslain 95 §:n 1 momentin mukaisesti.

Takaisinottosopimus on tämän esityksen lopussa.

2 Nykytila

2.1 Kansainvälinen oikeus

Valtioilla on oikeus kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti säännellä liikumista rajojensa yli. Valtioilla on myös oikeus säännellä muiden kuin kansalaistensa maahantuloon, oleskeluun, karkottamiseen ja kansalaistamiseen liittyviä edellytyksiä. Valtiolla on velvollisuus ottaa takaisin oman maansa kansalainen, mutta toisen maan kansalaisen takaisinottamiseen ei ole kansainvälistä oikeudellista velvoitetta.

Valtioiden oikeutta säännellä henkilöiden maahantuloa ja maasta poistamista rajoittavat valtioita sitovat kansainväliset sopimukset ja periaatteet. Näistä sopimuksista voidaan mainita pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (SopS 77/1968, jäljempänä pakolaissopimus) ja pakolaisten oikeusasemaa koskeva pöytäkirja (SopS 78/1968), Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 18—19/1990) sekä YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (SopS 59—60/89). Näistä sopimuksista

on johdettu poikkeuksellisen vahvan kansainvälisoikeudellisen tapanormin aseman saanut palautuskielto eli niin sanottu non-refoulement -periaate, jonka mukaan valtio ei saa palauttaa henkilöä alueille, jossa hän on vaarassa joutua vainon, kidutuksen tai muun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi.

Kansainvälisessä käytännössä valtio, joka haluaa palauttaa alueellaan olevan henkilön toiseen valtioon, ottaa yhteyttä kyseiseen valtioon ja viittaa näiden valtioiden välillä tehtyyn takaisinottoa sääntelevään sopimukseen ja pyytää sopimukseen perustuen ja sopimuksessa mainituin menettelyin kyseistä valtiota ottamaan vastaan palautettavan henkilön. Valtio saattaa myös joko suoraan kieltäytyä ottamasta henkilöä vastaan tai erilaisin käytännön toimin tehdä palauttamisen toteuttamisen mahdottomaksi, vaikka vastaanottamiseen velvoittava sopimus valtioiden välillä olisikin.

Jos sopimusta valtioiden välillä ei ole, mikään ei estä sitä, että palauttava valtio pyytää henkilön vastaanottamista, mutta tällöin todennäköisyys pyynnön hyväksymiselle on merkittävästi pienempi kuin niissä tilanteissa, joissa pyynnön oikeudellisenä perusteena on edellä mainittu velvoittava sopimus.

Yleisesti takaisinottosopimuksiin sisältyvät yhtäältä yleissäännökset palauttamistilanteista ja -edellytyksistä sekä toisaalta säännökset sovellettavista yksityiskohtaisista menettelyistä. Joskus yksityiskohtaisista yhteydenpitomenettelyistä viranomaistietoineen sovi-taan erillisessä pöytäkirjassa.

2.2 Euroopan unionin yhteinen palauttamispolitiikka

Laittoman maahanmuuton vastainen toiminta on keskeinen osa Euroopan unionin yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa, joka käynnistyi Amsterdamin sopimuksella (SopS 54—55/1999). Myös Amsterdamin sopimuksella EU:n oikeudelliseen viitekehykseen sisällytetty niin sanottu Schengenin säännöstö loi tarvetta säännellä laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden palauttamisen järjestämisestä.

EY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa kohdennettiin maa-

hanmuuttopolitiikkaa koskevat toimet laittomaan maahantuloon ja laittomaan oleskeleluun, mukaan lukien laittomasti maassa oleskelevien palauttamiseen. Tampereen ohjelmalla (1999) kehitettiin edelleen yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa parantamalla maahanmuuton hallintaa, edistämällä kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukaista kohtelua ja lisäämällä yhteistyötä maahanmuuttajien lähtömaiden kanssa.

Haagin ohjelma (2004) perustui Tampereen ohjelman jatkamiseen, silloisiin toimintasuunnitelmiin sekä niin sanottujen ensimmäisen sukupolven toimenpiteiden arviointiin. Vapauden vahvistamisen alueella Haagin ohjelmassa todettiin tarve maahanmuuton kokonaisvaltaiselle lähestymistavalle, joka huomioi muuttoliikkeen kaikki vaiheet, perussyyt ja maahantulo- ja maahanpääsypolitiikan sekä palauttamispolitiikan. Ohjelmassa todettiin, että neuvoston tulisi pikaisesti aloittaa keskustelut paluu- ja palauttamismenettelyjä koskevista vähimmäisvaatimuksista, käynnistää Euroopan palauttamisrahaston valmisteleva vaihe, laatia yhteisiä maa- ja aluekohtaisia palauttamisohjelmia, perustaa Euroopan palauttamisrahasto, tehdä yhteisön takaisinottosopimuksia sekä nimittää komission erityisedustaja takaisinottokysymyksiä varten. Myöhemmin on hyväksytty niin sanottu paluudirektiivi (2008/115/EY, EUVL L 348, 24.12.2008, s. 98—107), perustettu Euroopan paluurahasto (575/2007/EY, EUVL L 144, 6.6.2007, s. 135—200), tehty yhteisön takaisinottosopimuksia kolmansien maiden kanssa ja nimitetty komissioon erityisedustaja.

Hampton Courtissa lokakuussa 2005 pidetyssä epävirallisessa tapaamisessa valtion- ja hallitusten päämiehet totesivat, että maahanmuutto on tulevaisuuden keskeinen toimintala ja kehottivat EU:ta ja jäsenvaltioita kehittämään sitä varten yhteisen lähestymistavan. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tältä pohjalta joulukuussa 2005 maahanmuuttoa koskevan kokonaisvaltaisen lähestymistavan, jota joulukuussa 2006 kokoontunut Eurooppa-neuvosto lujitti. Laittoman maahanmuuton torjumiseksi unionin ulkoisen ulottuvuuden kehittämiseen tähtäävällä lähestymistavalla pyritään lisäämään yhteistyötä kolmansien maiden kanssa, tukemaan kolmansia

maita muuttoliikkeen hallinnan vahvistamiseksi ja tehokkaammin hyödyntämään yhteisön takaisinottosopimuksia palautuspolitiikan välineenä. Kokonaisvaltaista lähestymistapaa on käsitelty unionin elimissä sittemmin säännönmukaisesti. Kokonaisvaltaisella lähestymistavalla tuetaan unionin yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa ja sitä kautta yhteistä palauttamispolitiikkaa.

Komission tiedonannossa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueesta kansalaisia varten (KOM(2009)262 lopull.), niin sanotussa Tukholman ohjelmassa, korostetaan sitä, että tehokas laittoman maahanmuuton vastainen politiikka on olennainen elementti kehitettäessä yhteistä laillista maahanmuuttoa koskevaa politiikkaa, jossa muun muassa palautuspolitiikan tehostaminen on keskeisessä asemassa. Laittoman maahanmuuton torjunnassa on huomioitava palautuskiellon täysimääräinen kunnioittaminen ja palauttavien henkilöiden perusoikeudet ja ihmisarvon kunnioittaminen. Tiedonannossa todetaan, että vapaaehtoisen paluun tulisi olla ensisijainen vaihtoehto. Lisäksi yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tulisi tiivistää. Voimassa olevien takaisinottosopimusten soveltamista olisi seurattava niiden tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi ja huomio tulisi kiinnittää vapaaehtoiseen paluuseen rohkaisemiseen sekä takaisinottosopimusten solmimiseen keskeisten lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa, voimassa olevien sopimusten evaluointiin vuoden 2010 aikana ja uuden sen pohjalta uudistetun takaisinottoa koskevan strategian määrittelyyn sekä jäsenmaiden käytännön yhteistyön lisäämiseen palautuksissa.

Kokouksessaan kesäkuun 9.—10. päivänä 2011 oikeus- ja sisäasioiden neuvosto antoi kattavat päätelmät EU:n takaisinottostrategian määrittelystä. Kosovon kanssa solmittu takaisinottosopimus ei ole ristiriidassa neuvoston antamien päätelmien kanssa.

EU:n yhteinen palauttamispolitiikka on nykyisin olennainen osa unionin taistelussa laittomia maahanmuuttoa vastaan, mistä syystä takaisinottolausekkeita on sisällytetty myös unionin ja kolmansien valtioiden välisiin laajoihin yhteistyösopimuksiin. Henkilöiden, joilla ei ole tai ei ole enää oikeutta oleskella unionin alueella, tulee poistua vapaaehtois-

ti. Muussa tapauksessa heidät on voitava poistaa viranomaistoimin.

2.3 Unionin ja jäsenvaltion toimivalta

Nykytilannetta EU-oikeuden kannalta tarkasteltaessa on todettava, että yleisesti vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella vallitsee niin sanottu jaettu toimivalta (Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, EUVL C 115, 9.5.2008, konsolidoitu toisinto, jäljempänä SEUT), 4 artiklan 2 kohdan j alakohta. Tämä tarkoittaa sitä, että unioni ja jäsenvaltio voivat tehdä sopimuksen kolmannen valtion kanssa. Oikeuskäytännössä on jo aikaisemmin hyväksytty niin sanottu implisiittisen toimivallan oppi, mistä seuraa se, että unionille siirtynyt toimivalta kattaa myös tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat kansainväliset sitoumukset (éffet utile -periaate). Kun unioni on antanut yhteisiä sääntöjä tietyssä asiassa, jäsenvaltiot eivät voi enää tehdä kansainvälisiä sitoumuksia, jotka vaikuttavat näihin sääntöihin tai muuttavat niiden soveltamisalaa (lojaliteetti-periaate). Implisiittisen toimivallan oppiin vaikuttaneita oikeustapauksia ovat erityisesti tuomio asiassa 22/70 komissio v. neuvosto (ERTA/AETR) [1971] ECR 263 ja lausunto 1/76 (Reinin jokiliikenne) [1977] ECR 741. Edellä kuvatussa tilanteessa unionin (aikaisemmin yhteisön) toimissa jäsenvaltion toimivalta syrjäytyy (SEUT 2 artiklan 2 kohta). SEUT 2 artiklan 2 kohdassa on nimenomaisesti myös todettu, että jäsenvaltiot käyttävät toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei ole käyttänyt omaansa.

Sopimuksen Euroopan unionin toiminnasta 79 artiklan 3 kohdassa nimenomaisesti todetaan, että ”[u]nioni voi tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia sellaisten kolmansien maiden kansalaisten takaisinotosta alkuperä- tai lähtömaahan, jotka eivät täytä tai enää täytä jäsenvaltion alueelle pääsyn, kyseisellä alueella oleskelun tai asumisen edellytyksiä.” Euroopan komissio neuvottelee jäsenvaltioiden puolesta EU:n ja kolmannen valtion välisen takaisinottosopimuksen SEUT:n 218 artiklan (aikaisemmin EY:n perustamissopimuksen 300 artikla) nojalla annetuilla neuvotteluohjeilla. Kyseisen artiklan 3 kohdan mukaan neuvosto nimeää neuvottelijan tai neuvotteluryhmän johtajan suunnitel-

lun sopimuksen alan mukaan. Komissio ei näin ollen automaattisesti neuvottele yksin EU:n ja kolmannen valtion välisiä sopimuksia. Tällöin käytännön tasolla varmistuu se, että maakohtainen takaisinotto tapahtuu samojen sääntöjen mukaisesti koko unionin alueella. Jäsenvaltioiden tulee tällöin pidättyä kahdenvälisistä neuvotteluista. Unioni ei ole käynyt Kosovon kanssa tällaisia neuvotteluja, eikä unionilla sellaisia ole suunnitteilla. Käytännössä tällaisen sopimuksen neuvottelun estää viisi unionin jäsenmaata, jotka eivät tunnusta Kosovoa itsenäisenä valtiona. Tältä osin ja myös komissiolta tulleen tiedon mukaan ei ole ollut estettä neuvotella ja tehdä takaisinottosopimus Kosovon kanssa.

Jaetun toimivallan tulkintaan kuuluu lisäksi se, että niin kauan kuin unioni ei ole käyttänyt toimivaltaansa, jäsenvaltioiden toimintavapaus säilyy edellyttäen, että jäsenvaltio ei toimillaan vaikuta unionin sisäisiin säännöksiin. Kuten edellä johdannossa on todettu, monet EU-maat ovat tehneet viime vuosina takaisinottosopimuksia Kosovon kanssa.

Koska unioni ei ole käyttänyt asiassa toimivaltaansa, ei Kosovon kanssa tehdyn takaisinottosopimuksen kohdalla ole kysymys valtioneuvoston ohjesäännön (VNOS) 3 §:n 9 kohdassa tarkoitettua EU-sopimuksesta, jonka hyväksymisestä päättäisi valtioneuvoston yleisistunto. Sen sijaan kysymyksessä on tavanomainen valtiosopimus, jonka hyväksymisestä päättäminen kuuluu tasavallan presidentille PL 93.1 §:n nojalla.

2.4 Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomen kansalaista ei saa perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Ulkomaalaislaissa (301/2004) kolmannen maan kansalaisella tarkoitetaan muun maan kansalaista kuin unionin kansalaista ja häneen rinnastettavaa (Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaista).

Koskovon kansalaiset ovat näin ollen kolmannen maan kansalaisia.

Ulkomaalaislaissa säädetään, millä edellytyksillä ulkomaalaisella on oikeus saapua Suomeen ja oleskella Suomessa. Ulkomaalaislain 2 §:n mukaan ulkomaalaisen maahantuloon, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa sovelletaan ulkomaalaislakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä. Ulkomaalaislain 11 §:ssä säädetään maahantulon edellytyksistä. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää mainitun lainkohdan mukaan, että hänellä on voimassa oleva vaadittavaan rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja. Lisäksi hänellä on oltava voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Ulkomaalaisen maahantulolle asetetaan laissa myös oleskelun tarkoitukseen ja toimeentuloon liittyviä vaatimuksia. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää myös, että häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon, eikä hänen katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Ulkomaalaislain 4 §:n 2 momentissa säädetään, että poliisin suorittamaan ulkomaalaisen maahantuloon, maassa oleskelun ja maasta poistamisen edellytysten selvittämiseen sovelletaan poliisilain (493/1995) poliisitutkintaa koskevia säännöksiä. Ulkomaalaislain 4 §:n 3 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen ulkomaalaislain nojalla suorittamaan tutkintaan sovelletaan rajavartiolain 27 §:ää.

Kolmannen maan kansalaisen maahantulon edellytyksistä enintään kolmen kuukauden ajaksi sekä näiden maahan pääsyn epäamisestä säädetään henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 562/2006, jäljempänä Schengenin rajasäännöstö. Ulkomaalaislain 10 luvussa säädetään unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan perheenjäsenen maahantulosta, kun se perustuu Euroopan unionin säännöksiin vapaasta liikkuvuudesta.

Ulkomaalaislaissa säädetään käännättämisen ja maasta karkottamisen perusteista, maahantulokiellon määräämisestä ja sen peruuttamisesta, palautuskiellosta, kuulemisesta ja kokonaisharkinnasta sekä toimivaltaisista viranomaisista. Maasta poistaminen edellyttää ulkomaalaista koskevan käännättämisen tai maasta karkottamispäätöksen tekemistä ja sen täytäntöönpanoa.

Käännättämisellä tarkoitetaan ulkomaalaislain 142 §:n mukaan sekä ulkomaalaisen maahantulon estämistä rajalla eli rajalta käännättämistä että maahan jo saapuneen ulkomaalaisen poistamista maasta. Kysymyksessä on käännättäminen myös silloin, kun henkilölle on ulkomailla myönnetty oleskelulupa, hän saapuu Suomeen (rajanylityspaikalle) ensimmäistä kertaa, eikä hän enää täytä maahantulon edellytyksiä.

Menettely, jossa oleskeluluvalla maassa oleskeleva ulkomaalainen poistetaan maasta, on maasta karkottamista. Ulkomaalaislain 143 §:n mukaan maastapoistamismenettelynä on maasta karkottaminen myös silloin, kun oleskeluluvan voimassaolo on päättynyt ja ulkomaalainen oleskelee edelleen maassa.

Käännättämisestä päättää Maahanmuuttovirasto, poliisi tai rajatarkastusviranomainen. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi päättää käännättämisestä korkeintaan kolmen kuukauden kuluessa ulkomaalaisen maahantulosta. Jos maahantulosta on kulunut yli kolme kuukautta, käännättämisestä päättää rajatarkastusviranomaisen tai poliisin esityksestä tai omasta aloitteestaan Maahanmuuttovirasto. Maahanmuuttovirasto päättää aina käännättämisestä, jos ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella eikä oleskelulupaa myönnetä. Pääsyn epäämisestä Schengenin rajasäännösten perusteella päättää rajatarkastusviranomainen.

Käännättämis- ja maasta karkottamispäätöksen yhteydessä ulkomaalainen voidaan määrätä joko koko Schengen-aluetta taikka vain Suomea koskevaan maahantulokielloon. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi käännättämis päätöksen yhteydessä määrätä maahantulokiellon enintään kahdeksi vuodeksi. Pidemmän maahantulokiellon määräämistä varten mainittujen viranomaisten on

tehtävä esitys Maahanmuuttovirastolle, joka tekee päätöksen asiassa.

Maasta karkottamisesta päättää aina Maahanmuuttovirasto. Maasta karkottamisasia tulee vireille poliisin tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä tai Maahanmuuttoviraston omasta aloitteesta. Maastapoistamispäätös edellyttää aina sitä, että ulkomaalainen oleskelee Suomessa.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsittelyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 22 §:ssä säädetään, että julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Muutoksenhausta ja päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään ulkomaalaislain oikeusturvaa koskevassa 13 luvussa. Ulkomaalaislaissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin tai rajatarkastusviranomaisen päätökseen saa ulkomaalaislain 190 §:n mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten, kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Päätöstä maasta poistamisesta, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa ulkomaalaislain 200 §:n mukaan panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, jollei ulkomaalaislaissa toisin säädetä. Käännättämis päätös voidaan kuitenkin ulkomaalaislain 201 §:n 1 momentin mukaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen maastapoistamispäätös voidaan panna täytäntöön ilman lainvoimaa. Käännättämisestä ja maasta karkottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoiman, jos käännetyt tai maasta karkotettu kahden esteettömän todistajan läsnä ollessa ilmoittaa suostuvansa päätöksen täytäntöönpanoon ja allekirjoittaa päätökseen tästä tehdyn merkinnän. Rajatarkastusviranomaisen Schengenin rajasäännösten perusteella tekemään päätökseen maahan pääsyn epäämisestä saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Suomesta on vuosittain palautettu Kosovoon lukuisia laittomasti maahan tulleita tai laittomasti maahan jääneitä henkilöitä. Suomen poliisi on toimeenpannut käännätyks- ja karkotuspäätösten nojalla maastapoistamisia Suomesta Kosovoon seuraavasti: vuonna 2009 maasta poistettiin 37 henkilöä, vuonna 2010 228 henkilöä, vuonna 2011 88 henkilöä ja tammii- ja elokuun välisenä aikana 2012 61 henkilöä. Maastapoistamisia on käytännössä toteutettu myös yhdessä muiden EU-maiden kanssa. Erityisesti vuonna 2010 toteutettiin useita yhteislentoja. Vaikka palauttamisissa ei ole viime vuosina ilmennyt ongelmia, on ensisijaista, että joko Suomesta tai Suomeen suuntautuvien maasta poistamistilanteiden varalta on olemassa selkeät säännöt menettelyistä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on hyväksyä ja saattaa kansallisesti voimaan Suomen ja Kosovon välillä laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehty sopimus. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Takaisinottosopimuksen tavoitteena on edistää ja vahvistaa Suomen ja Kosovon yhteistyötä kansainvälisessä toiminnassa laitottoman maahanmuuton torjumiseksi kansainvälisten sopimusten ja vastavuoroisuuden perusteella.

Kosovon kanssa tehty takaisinottosopimus noudattaa pääpiirteissään aiempia Suomen takaisinotosta tekemiä kahdenvälisiä sopimuksia.

Osapuolilla on velvoite ottaa kansalaisensa takaisin toisesta sopimusvaltiosta. Sopimuksessa on määräykset osapuolen kansalaisen takaisinottopyyntöön liittyvistä käytännön menettelyistä.

Osapuolilla on velvoite ottaa takaisin kolmannen maan kansalainen ja kansalaisuudeton henkilö toisesta sopimusvaltiosta sopimuksessa määrättyjen edellytysten täyttyessä. Sopimuksessa määritellään, milloin kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottovelvollisuutta ei sopijapuolten kesken sovelleta. Täl-

tä osin viitataan pakolaissopimukseen ja valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 80/1968).

Sopimuksen mukaan Kosovo ottaa Suomen hakemuksesta takaisin sopimuksessa määritellyin edellytyksin myös entisen Jugoslavian liittotasavallan entiset kansalaiset, jotka eivät ole saaneet muuta kansalaisuutta ja joiden syntymäpaikka ja vakinainen asuinpaikka olivat 1 päivänä tammikuuta 1998 Kosovon alueella.

Lisäksi sopimus sisältää määräykset takaisinottoa ja kauttakulkua koskevasta menettelystä ja todisteista, joiden nojalla takaisinottovelvollisuus osoitetaan, sekä takaisinottoon liittyvästä tietosuojasta.

4 Esityksen vaikutukset

Voimassa olevat takaisinottosopimukset, sekä kahdenväliset että Euroopan yhteisön tekemät, ovat osoittautuneet hyödyllisiksi välineiksi laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden palauttamiseksi. Takaisinottosopimukset helpottavat käytännön yhteistyötä vastaanottavan valtion kanssa, koska niissä määritellään selkeät säännöt takaisinottoa koskevista edellytyksistä ja menettelyistä.

Takaisinottosopimuksen säännökset selkiyttävät menettelyjä palautettaessa Suomessa laittomasti oleskeleva henkilö Kosovoon. Palauttamisprosessiin liittyvä viranomaistoiminta tehostuu ja sopimus voi omalta osaltaan nopeuttaa prosessia lyhentäen palauttamista odottavan henkilön maassaoloaikaa. Erityisesti kustannussäästöjä syntyy, jos ulkomaalaislain 121 §:n nojalla säilöön otetun maasta poistamista odottavan henkilön maassaoloaika lyhenee. Esimerkiksi Helsingin säilönnottoyksikön vuorokausikustannukset henkilöä kohden ovat noin 180 euroa.

5 Asian valmistelu

Vuoden 2009 lopulla ulkoasiainministeriöstä välitettiin tieto, että Kosovon tarkoituksena on solmia takaisinottosopimus muun muassa Suomen kanssa. Sisäasiainministeriö sai kesäkuussa 2010 Kosovon ehdotukset takaisinottosopimukseksi ja -pöytäkirjaksi. Saman kuun lopulla Kosovolle välitettiin tieto, ettei voimavara- ja aikataulusyistä johtuen

neuvotteluja voitaisi kuitenkin aloittaa välittömästi.

Varsinaiset sopimusneuvottelut Suomen ja Kosovon välillä käytiin syyskuussa 2011 Pristinassa Kosovossa. Sisäasiainministeriön 7 päivänä maaliskuuta 2011 asettamaan valtuuskuntaan kuului jäsenenä sisäasiainministeriön, rajavartiolaitoksen esikunnan ja Maahanmuuttoviraston edustajia. Tämän ajankohdan jälkeen Suomen ja Kosovon viranomaisten välillä on käyty neuvotteluja kirjallisesti siten, että sopimusteksti viimeisteltiin lokakuussa 2011. Sopimus allekirjoitettiin Pristinassa 29 päivänä marraskuuta 2011 sisäasiainministeri Päävi Räsänen Kosovon vierailun aikana.

Hallituksen esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä.

Esityksestä on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtio-

varainministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta, vähemmistövaltuutetulta, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Maahanmuuttovirastolta, oikeuskanslerinvirastolta, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta, Pakolaisneuvonta ry:ltä, Suomen Pakolaisapu ry:ltä, Suomen Punaiselta Ristiltä, Amnesty International Suomen osasto ry:ltä sekä sisäasiainministeriön oikeusyksiköltä, kansainvälisten asioiden yksiköltä, poliisiosastolta ja rajavartiolaitosastolta.

Saaduissa lausunnoissa ei vastustettu sopimuksen voimaansaattamista. Teknisten korjausten ja muutosehdotusten lisäksi lausunnoissa tehtiin tarkentavia huomiota eräiden sopimusmääräysten lainsäädännön alaan kuulumiseen. Muutosesitykset on pääosin sisällytetty hallituksen esitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisen kannalta keskeiset termit ja käsitteet seuraavasti:

Artiklan a kohdassa on takaisinoton määritelmä, jonka mukaan takaisinotolla tarkoitetaan pyynnön esittävän osapuolen alueelle laittomasti tulleiden tai siellä laittomasti olevien tai asuvien henkilöiden siirtämistä pyynnön esittävän osapuolen alueelta ja vastaanottamista pyynnön vastaanottavan osapuolen alueelle.

Artiklan b ja c kohdissa määritellään sopimusosapuolten maiden kansalaiset. Suomen kansalaisella on Suomen lainsäädännön mukainen Suomen tasavallan kansalaisuus ja vastaavasti Kosovon kansalaisella on Kosovon lainsäädännön mukainen Kosovon tasavallan kansalaisuus.

Artiklan d kohdassa määritellään kolmannen maan kansalainen henkilöksi, jolla on jonkin muun valtion kuin Suomen tai Kosovon kansalaisuus. Artiklan e kohdan mukaan kansalaisuudettomalla henkilöllä ei ole Suomen tai Kosovon kansalaisuutta eikä hän voi osoittaa olevansa minkään muun valtion kansalainen.

Artiklan f kohdan mukaan oleskeluluvalla tarkoitetaan minkä tahansa tyyppistä Suomen tai Kosovon myöntämää virallista lupasiakirjaa, joka oikeuttaa sen haltijan oleskellemaan Suomen tai Kosovon alueella. Ilmaisulla ei tarkoiteta määräaikaista lupaa oleskella asianomaisten valtioiden alueella turvapaikkahakemusta tai oleskelulupahakemusta käsiteltäessä. Artiklan g kohdan mukaan viisumilla tarkoitetaan Suomen tai Kosovon myöntämää lupaa tai tekemää päätöstä, joka vaaditaan maahantuloa tai kauttakulkua varten. Ilmaisulla ei tarkoiteta lentokentän kauttakulkuviisumia.

Artiklan h kohdan mukaan takaisinottoasi-oissa pyynnön esittävä osapuoli on takaisinottopyyntöön tai kauttakulkupyyntöön esittäjä, joka esittää pyynnön i kohdassa määritellylle pyynnön vastaanottavalle osapuolelle.

Artiklan j kohdassa todetaan, että sopimuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomen tai Kosovon kansallinen viranomainen, joka vastaa sopimuksen täytäntöönpanosta.

Artiklan k kohdan mukaan kauttakululla tarkoitetaan kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön kulkua pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueen kautta tämän matkustaessa pyynnön esittäneen osapuolen alueelta kohdemaahan.

I jakso

Osapuolten kansalaisten takaisinotto

2 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan kumpikin osapuoli ottaa toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman muodollisuuksia alueelleen henkilön, joka ei täytä tai ei enää täytä pyynnön esittävän osapuolen alueella sovellettavia maahantulon, oleskelun tai asumisen edellytyksiä, edellyttäen, että voidaan todistaa tai perustellusti olettaa, että henkilöllä on pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansalaisuus.

Henkilön kansalaisuus voidaan artiklan 2 kappaleen mukaan todistaa Suomen osalta voimassa olevalla passilla tai poliisiviranomaisen myöntämällä henkilökortilla. Kosovon kansalaisuus voidaan todistaa voimassa olevalla passilla, henkilökortilla, kansalaisuustodistuksella tai syntymätodistuksella.

Artiklan 2.2 kappaleessa luetellaan myös asiakirjat ja todisteet, joiden perusteella henkilön kansalaisuus voidaan perustellusti olettaa. Tällaisia ovat muun muassa passi tai henkilökortti, jonka voimassaolo on päättynyt ja pyynnön vastaanottaneen osapuolen viranomaisen myöntämä asiakirja, jonka perusteella asianomaisten henkilön henkilöllisyys voidaan perustellusti olettaa.

Suomen kansalaiselle myönnetään passilain (671/2006) 3 §:n mukaan matkustusoi-keuden osoittamiseksi hakemuksesta passi, jollei laista muuta johdu. Passi voidaan passilain 3 a §:n mukaan erityisestä syystä myöntää väliaikaisena (väliaikainen passi), jos keskitetysti valmistetun passin myöntäminen nopeutetussakaan aikataulussa ei ole mahdol-

lista. Väliaikainen passi voidaan passilain 3 b §:n mukaan poikkeuksellisesti myöntää hätämatkustusasiakirjana yhtä matkaa varten (hätäpassi). Hätäpassi myönnetään vain todelliseksi matka-ajaksi ja vain todelliselle matkareitille. Hätämatkustusasiakirjan voi myöntää myös toisen EU:n jäsenvaltion diplomaattinen edustusto, jos jäsenvaltiolla, jonka kansalainen henkilö on, ei ole edustustoa kyseisessä maassa (96/409/YUTP, EYVL L 168, 6.7.1996, s. 4—11).

Poliisi antaa henkilökorttilain (829/1999) 1 §:n 1 momentin mukaan hakemuksesta todistuksen henkilöllisyydestä (henkilökortti) Suomen kansalaiselle ja kotikuntalain (201/1994) mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, joka on merkitty väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta.

Henkilökorttiin merkitään henkilökorttilain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilön sukunimi ja etunimet, tieto sukupuolesta, henkilötunnus, henkilökortin myöntämispäivä ja viimeinen voimassaolopäivä, tieto henkilökortin myöntäneestä viranomaisesta, kortin numero ja Suomen kansalaisten osalta tieto kansalaisuudesta. Henkilökortissa on lisäksi kortinhaltijan valokuva ja nimikirjoitus.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään, että pyynnön esittänyt osapuoli ottaa takaisin pyynnön vastaanottaneen osapuolen takaisin ottaman henkilön, jos kolmen kuukauden kuluessa kyseisen henkilön siirrosta osoittautuu todeksi, että tässä artiklassa määrätyt vaatimukset eivät täyty.

Suomen kansalaista ei saa perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Ulkomaalaislain 11 §:ssä säädetään maahantulon edellytyksistä. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää mainitun lainkohdan mukaan, että hänellä on voimassa oleva vaadittavaan rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja. Lisäksi hänellä on oltava voimassa

oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Ulkomaalaisen maahantulolle asetetaan laissa myös oleskelun tarkoitukseen ja toimeentuloon liittyviä vaatimuksia. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää myös, että häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon, eikä hänen katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Schengenin rajasäännösten 5 artiklassa säädetään kolmansien maiden kansalaisten maahantulon edellytyksistä enintään kolmen kuukauden pituista oleskelua varten kuuden kuukauden ajanjaksoa kohden.

3 artikla. Artiklan 1 kappaleessa määrätään pyynnön vastaanottaneen osapuolen diplomaattisen edustuston tai konsuliedustuston velvollisuudesta myöntää viipymättä tarvittava matkustusasiakirja henkilön palauttamista varten silloin, kun kansalaisuus on oletettu perustellusti 2 artiklan 2.2 kappaleen mukaisesti. Kuitenkaan uutta matkustusasiakirjaa ei tarvitse paluuta varten erikseen myöntää, jos sopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla osapuolen kansalaisella on käytettävissään 2 artiklan 2.1 kohdassa mainittu voimassa oleva passi tai poliisiviranomaisen myöntämä henkilökortti, joka oikeuttaa matkustamiseen.

Passilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti ulkomailla oleva Suomen kansalainen voi hakea passia Suomen suurlähetystöstä tai lähetetyn virkamiehen johtamasta konsulaatista taikka sellaisesta muusta Suomen edustustosta, jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainministeriö on oikeuttanut antamaan passeja. Passilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti Suomen kansalaisen on passia hakiessaan esitettävä tunnistamisasiakirjana voimassa oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja.

Artiklan 2 kappaleessa edellytetään, että jos esitettyjä asiakirjoja tai todisteita, joiden perusteella kansalaisuus on tarkoitettu perustellusti olettaa, ei hyväksytä tai niitä ei ole saatavilla, pyynnön vastaanottaneen osapuolen diplomaattinen edustusto tai konsuliedustusto toimittaa asianomaisen henkilön kuulemisen mahdollisimman pian, kuitenkin

viimeistään kymmenen työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Kuulemisen järjestää pyynnön esittänyt osapuoli pyynnön vastaanottaneen osapuolen diplomaattisen edustuston tai konsuliedustuston avustuksella siten, että pyynnön esittänyt osapuoli esimerkiksi tarvittaessa toimittaa tai ohjaa 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun henkilön edustustoon. Haettaessa Suomen passia ulkomailla passilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti, passin antava viranomais suorittaa tunnistamisen, jollei hakijalla ole esittää tunnistamisasiakirjaa.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että jos kuulemisen perusteella voidaan todentaa, että asianomainen henkilö on pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansalainen, diplomaattinen edustusto tai konsuliedustusto myöntää viiden työpäivän kuluessa pyynnön esittäneen osapuolen pyynnöstä tarvittavan matkustusasiakirjan asianomaisen henkilön palauttamista varten. Passilain 3 §:n ja 14 §:n 1 momentin mukaisesti viideksi vuodeksi myönnettävän ja keskitetysti valmistettavan Suomen passin toimittaminen edustustoon Kosovossa kestää tällä hetkellä noin viikon. Passilain 3 a §:n mukaan passi voidaan kuitenkin erityisestä syystä myöntää väliaikaisena (väliaikainen passi), jos keskitetysti valmistetun passin myöntäminen nopeutetussakaan aikataulussa ei ole mahdollista.

Passi voidaan passilain 3 b §:n mukaan poikkeuksellisesti myöntää hätämatkustusasiakirjana yhtä matkaa varten (hätäpassi). Hätäpassi myönnetään tavallisesti vain silloin, kun väliaikaisen passin kirjoittaminen ei esimerkiksi henkilökortti- ja passijärjestelmässä ilmenneiden ongelmien vuoksi ole mahdollista. Hätäpassi myönnetään vain todelliseksi matka-ajaksi ja vain todelliselle matkareitille.

II jakso

Kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottaminen

4 artikla. Artiklan 1 kappaleessa määritellään edellytykset, joilla osapuolet pyynnöstä ottavat vastaan kolmansien maiden kansalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt. Kum-

mankin osapuolen tulee ottaa toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman muodollisuuksia takaisin alueelleen kolmannen maan kansalainen ja kansalaisuudeton henkilö, joka ei täytä tai ei enää täytä ehtoja, jotka koskevat maahantuloa tai oleskelua pyynnön esittäneen osapuolen alueella. Näin voidaan toimia, jos todistetaan tai voidaan perustellusti olettaa, että kyseinen henkilö on tullut pyynnön esittäneen osapuolen alueelle oleskeltuaan tai asuttuaan pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella tai kuljettuaan sen kautta kahden-toista kuukauden aikana välittömästi ennen sitä ajankohtaa, jona pyynnön esittäneen osapuolen viranomaiset havaitsivat asianomaisen henkilön laittoman maahantulon tai oleskelun.

Kappaleen 1 mukaista menettelytapaa on noudatettu kansainvälisessä yhteistyössä jo pitkään. Eräissä tapauksissa on kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa palauttaa kolmannen maan kansalainen suoraan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, jos maa tai kansalaisuus on viranomaisten tiedossa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan artiklan 1 kappaletta sovelletaan, jos kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueelle tai oleskelu siellä voidaan todistaa tai perustellusti olettaa jäljempänä mainittujen asiakirjojen tai todisteiden perusteella.

Artiklan 2 kappaleen alakohdassa 2.1 on lueteltu ne asiakirjat ja todisteet, joiden avulla kolmannen maan kansalaisen ja kansalaisuudettoman henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueelle tai oleskelu siellä voidaan todistaa. Kyseisen henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueelle voidaan todistaa muun muassa aidoissa, väärennyissä tai väärissä matkustusasiakirjoissa tai henkilöllisyystodistuksissa olevien maahantulo- tai maastapoistumisleimojen avulla. Todisteena tulosta osapuolen alueelle voi olla myös esimerkiksi oleskelulupa, jonka voimassaolo on päättynyt alle kolme kuukautta aiemmin.

Artiklan 2 kappaleen alakohdassa 2.2 on lueteltu asiakirjat tai merkinnät, joiden perusteella kyseisen henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueelle tai oleskelu siellä voidaan perustellusti olettaa. Kyseeseen tulevat esimerkiksi yli kolme kuukautta

aiemmin päättynyt oleskelulupa, aiemmin otetut sormenjäljet tai muu maahantuloon tai oleskeluun liittyvä tieto tai asiakirja, jonka pyynnön vastaanottanut osapuoli hyväksyy.

Artiklan 3 kappaleen mukaan Kosovo ottaa Suomen hakemuksesta takaisin myös entisen Jugoslavian liittotasavallan entiset kansalaiset, jotka eivät ole saaneet muuta kansalaisuutta ja joiden syntymäpaikka ja vakinainen asuinpaikka olivat 1 päivänä tammikuuta 1998 Kosovon alueella Edellytyksenä on, että Kosovon viranomaiset voivat vahvistaa jälkimmäisen tiedon sinä ajankohtana, jolloin takaisinotto-pyyntö esitetään.

Artiklan 4 kappaleen mukaan 3 kappaletta sovelletaan, jos henkilön tulo Suomen alueelle tai hänen oleskelunsa Suomessa voidaan todistaa jollakin seuraavista todisteista, jos asiakirjat on myönnetty ennen kesäkuun 10 päivää 1999:

- Entisen Jugoslavian liittotasavallan Kosovon alueella myöntämät syntymätodistukset tai niiden valokopiot;

- Kosovon tai entisen Jugoslavian liittotasavallan myöntämät julkiset asiakirjat tai niiden valokopiot, joissa todetaan tämän artiklan 3 kappaleessa vaaditut syntymäpaikka ja/tai vakinainen asuinpaikka.

Vastaavasti tällaiset henkilöt voidaan palauttaa, jos heidän tulonsa Suomen alueelle tai heidän oleskelunsa siellä voidaan perustellusti olettaa seuraavassa lueteltujen asiakirjojen näytön perusteella, jos asiakirjat on myönnetty ennen kesäkuun 10 päivää 1999:

- muut asiakirjat tai todistukset tai niiden valokopiot, jotka osoittavat syntymäpaikaksi Kosovon alueen;

- asianomaisen henkilön oikeudenkäynnin tai hallinnollisen asian käsittelyn yhteydessä antama lausunto.

Artiklan 5 kappaleen mukaan kumpikin osapuoli sitoutuu ottamaan toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman muodollisuuksia takaisin kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön, joka ei tai ei enää täytä ehtoja, jotka koskevat maahantuloa tai oleskelua pyynnön esittäneen osapuolen alueella, jos asianomaisella henkilöllä on pyynnön vastaanottaneen osapuolen myöntämä voimassaoleva viisumi tai oleskelulupa.

Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja

oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaislain 11 §:ssä säädetään maahantulon edellytyksistä. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää mainitun lainkohdan mukaan, että hänellä on voimassa oleva vaadittavaan rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja. Lisäksi hänellä on oltava voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Ulkomaalaisen maahantulolle asetetaan laissa myös oleskelun tarkoitukseen ja toimeentuloon liittyviä vaatimuksia. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää myös, että häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon, eikä hänen katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Schengenin rajasäännösten 5 artiklassa säädetään kolmannen maan kansalaisen maahantulon edellytyksistä, kun henkilö tulee Suomen oleskelemaan enintään kolmen kuukauden ajaksi kuuden kuukauden ajanjaksoa kohden.

Käännyttämistä ja maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on ulkomaalaislain 146 §:n mukaan otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan.

Ulkomaalaislain 148 §:ssä säädetään käännyttämisen perusteista. Ulkomaalainen voidaan käännyttää, jos hän ei täytä lain 11 §:ssä säädettyjä maahantulon edellytyksiä, hän kieltäytyy antamasta tarpeellisia tietoja henkilöllisyydestään tai matkastaan taikka antaa tahallaan näistä vääriä tietoja. Henkilö voidaan käännyttää myös jos, hän on viisumia tai oleskelulupaa hakiessaan antanut tahallaan henkilöllisyyttään tai matkaansa koskevia, viisumin tai oleskeluluvan myöntämiseen vaikuttaneita vääriä tietoja, hän on lyhyen Suomessa oleskelunsa aikana saattanut itsensä kykenemättömäksi huolehtimaan itsestään, hänen voidaan perustellusta syystä epäillä hankkivan tuloja epärehellisin keinoin tai hänen voidaan perustellusta syystä epäillä myyvän seksuaalipalveluja. Muita käännyttämisen perusteita ovat, että hän on ilman ra-

janylityslupaa ylittänyt rajan rajanylityspaikan ulkopuolelta tai rajanylityspaikan kautta aikana, jolloin rajanylityspaikka on ollut suljettu, hänen voidaan tuomitun vankeusrangaistuksen perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä syyllistyvän rikokseen, josta on Suomessa säädetty vankeusrangaistus, tai epäillä syyllistyvän toistuvasti rikoksiin tai että, hänet on tuomittu rikoksesta rangaistukseen Suomessa oleskelunsa aikana, hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtion vaarantavaan toimintaan taikka on tehty häntä koskeva kolmansien maiden kansalaisia koskevien maastapoistamispäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun neuvoston direktiivin 2001/40/EY (EUVL L 149, 2.6.2001, s. 34—36) 1—3 artiklassa tarkoitettu maastapoistamispäätös.

Schengenin rajasäännösten 13 artiklassa säädetään pääsyn epäamisestä. Pääsy jäsenvaltioiden alueelle on evättävä kolmannen maan kansalaiselta, joka ei täytä Schengenin rajasäännösten 5 artiklassa säädettyjä maahantulon edellytyksiä. Pääsyn epäamisestä päättää rajatarkastusviranomaisena.

Käännyttä voidaan myös ilman oleskelulupaa maahan tullut ulkomaalainen, jonka oleskelu Suomessa edellyttäisi viisumia tai oleskelulupaa, mutta joka ei ole sitä hakenut tai jolle ei ole sitä myönnetty. Ulkomaalaislain 145 §:n mukaisesti ulkomaalaiselle ja hänen Suomessa olevalle aviopuolisolleen tai tähän rinnastettavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi häntä koskevassa käännyttämisestä tai maahantuloikiellon määräämisestä koskevassa asiassa.

Maasta voidaan ulkomaalaislain 149 §:n mukaan karkottaa ulkomaalainen, joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin, joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle taikka, joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän

Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Ulkomaalainen, jolle on Suomessa myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, voidaan karkottaa maasta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Maasta voidaan 149 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyllä perusteella karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n nojalla.

Artiklan 6 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt osapuoli ottaa takaisin pyynnön vastaanottaneen osapuolen takaisinottaman henkilön, jos kolmen kuukauden kuluessa kyseisen henkilön siirrosta osoittautuu todeksi, että tässä artiklassa määrätyt ehdot eivät täyty.

Sen jälkeen, kun Kosovo on takaisinottosopimuksen perusteella palauttanut Suomeen henkilön, jonka on perustellusti voitu olettaa oleskelleen aiemmin Suomessa, tulee arviotavaksi, täyttääkö palautettu henkilö ulkomaalaislaissa säädetty edellytykset maassa oleskeluun. Jos henkilö ei täytä maahantulon tai maassa oleskelun edellytyksiä, on poliisin tai rajatarkastusviranomaisen ULK 151 § mukaan ryhdyttävä toimenpiteisiin henkilön käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta.

5 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen 4 artiklassa määrättyä takaisinottovelvollisuutta ei sovelleta:

- kolmannen maan kansalaiseen tai kansalaisuudettomaan henkilöön, jolla on pyynnön esittäneen osapuolen myöntämä viisumi tai oleskelulupa, paitsi siinä tapauksessa, että henkilöllä on pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen myöntämä voimassa oleva viisumi tai oleskelulupa, jonka voimassaolo päättyy myöhemmin;

- kolmannen maan kansalaiseen tai kansalaisuudettomaan henkilöön tai henkilöön, jonka pyynnön esittänyt osapuoli on tunnustanut pakolaiseksi pakolaissopimuksen mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, tai valtiottomaksi henkilöksi 28 päivänä syyskuuta 1954 tehdyn valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaisesti;

- kolmannen maan kansalaiseen tai kansalaisuudettomaan henkilöön, joka on ainoastaan kulkenut pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansainvälisen lentoaseman kautta.

Luettelon ensimmäisessä kohdassa tarkennetaan viisumin tai oleskeluluvan vaikutusta takaisinottovelvollisuuteen. Toisessa kohdassa todetaan, että sopimuksen mukaista takaisinottovelvollisuutta ei sovelleta kolmannen maan kansalaiseen, joka on todettu pakolaissopimuksen mukaisesti pakolaiseksi tai valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaisesti valtiottomaksi. Suomi on ratifioinut molemmat sopimukset 10 päivänä lokakuuta 1968. Ne ovat tulleet Suomen osalta voimaan 8 päivänä tammikuuta 1969. Viimeisessä kohdassa tarkoitetaan tilanteita, joissa kolmannen maan kansalainen on ollut lentoaseman transitihallissa niin sanotulla kansainvälisellä alueella vaihtamassa lentoa eikä hän ole läpäissyt passintarkastusta ja saanut passiinsa maahan-tuloleimaa. Tällaisessa tilanteessa henkilön ei katsota saapuneen Suomen alueelle.

III jakso

Takaisinottomenettely

6 artikla. Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että takaisinottoypyntö esitetään kirjallisesti. Artiklassa viitataan 15 artiklan 2 kappaleeseen, jonka mukaan osapuolten toimivaltaiset ministeriöt voivat toimivaltuuksiensa rajoissa sopia tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskevista kysymyksistä. Lisäksi edellytetään, että pyynnön esittänyt osapuoli toimittaa tiedot lääketieteellisen tai muun erityishoidon tai valvonnan tai ambulanssikuljetuksen tarpeesta, jos asianomainen henkilö tarvitsee sairaanhoitoa ja tämä on henkilön oman edun mukaista. Jos poliisi saattaa asianomaisen henkilön, on noudatettava 9 artiklassa säädettyjä menettelyjä. Poliisia on ohjeistettu maastapoistamispäätösten täytäntöönpanosta sisäasiainministeriön määräyksillä ja ohjeilla. Jos maasta poistettavan henkilön terveydentila tai sairaus sitä edellyttää, henkilö on vietävä lääkärin vastaanotolle. Terveys- ja huollon ammattilainen päättää maasta poistettavan terveydentilaan liittyvistä seikoista.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään, että takaisinottoypyntö on esitettävä pyynnön vastaanottavan osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle kahdentoista kuukauden kuluessa siitä, kun pyynnön esittävän osapuolen viranomaiset havaitsivat asianomaisen henkilön laittoman maahantulon tai maassa oleskelun.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että pyynnön vastaanottanut osapuoli vastaa takaisinottoypyntöön mahdollisimman nopeasti, kuitenkin viimeistään kahdenkymmenen työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaika voidaan pidentää viideltätoista työpäivällä edellä kerrotuissa 3 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettussa tapauksessa. Takaisinottoypyynnön hylkääminen on perusteltava kirjallisesti. Suomen viranomaisten voidaan olettaa vastaavan takaisinottoypyntöön pääsääntöisesti kappaleessa esitetyn kahdenkymmenen työpäivän kuluessa. Määräajan pidentäminen tulisi kysymykseen todennäköisesti erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa.

Ulkomaalainen voidaan maastapoistamisen täytäntöönpanoa varten määrätä säilöön otettavaksi ulkomaalaislain 121 §:ssä säädettyin edellytyksin. Säilöön otettu ulkomaalainen on lain 123 §:n 2 momentin mukaan sijoitettava mahdollisimman nopeasti säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetussa laissa (116/2002) tarkoitettuun säilöönottoyksikköön. Jos takaisinotto-sopimuksen mukaisen takaisinottoypyynnön kohteena oleva henkilö on otettu ulkomaalaislain 121 §:n nojalla säilöön, saattaa säilössä oloaika pidentyä, jos takaisinottoypyntöön vastaamisaikaa pidennetään. Ulkomaalaislain 124 §:ssä on säädetty säilöön ottamista koskevasta kärkeäoikeudelle tehtävästä ilmoittamismenettelystä ja säilöön ottamiseen liittyvästä tuomioistuinkäsittelystä.

Artiklan 4 kappaleessa määrätään, että takaisinotto on suoritettava kolmenkymmenen työpäivän kuluessa takaisinoton hyväksymisestä. Tätä määräaika voidaan pidentää tosiasiallisten tai oikeudellisten esteiden vuoksi 60 työpäivään. Jos takaisinotolle on tosiasiallisia tai laillisia esteitä, määräaika voidaan jatkaa artiklan 5 kappaleen mukaisesti pyynnöstä siihen asti, että esteet poistuvat. Takaisinoton tekniset esteet liittyvät käytännössä ongelmiin lentoyhteyksien järjestämisessä.

Oikeudellinen este takaisinottoon on olemassa esimerkiksi silloin, kun täytäntöönpanoviranomaisen tiedossa on, että käsiteltävänä olevaan maastapoistamisasiaan on haettu täytäntöönpanokieltoa hallinto-oikeudesta tai korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Täytäntöönpanoviranomainen voi myös itse omasta aloitteestaan lykätä täytäntöönpanon ajankohtaa erityisesti silloin, kun kysymyksessä on pitkään maassa ollut henkilö, joka tarvitsee aikaa maasta poistumiseen ja asioidensa järjestämiseksi. Täytäntöönpanokelpoista kääntämispäätöstä ei panna täytäntöön, jos asiassa on valitettu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle ja tämä on antanut väliaikaisen määräyksen kääntämispäätöksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä (interim measure).

Artiklan 6 kappaleessa edellytetään, että takaisinottopyynnön kohteena olevaa henkilöä ei saa luovuttaa ennen kuin pyynnön vastaanottanut osapuoli on hyväksynyt takaisinoton ja pyynnön esittänyt osapuoli on saanut tästä ilmoituksen.

Artiklan 7 kappaleessa edellytetään, että pyynnön esittänyt osapuoli vastaa henkilön takaisinotosta aiheutuvista kustannuksista sekä 2 artiklan 3 kappaleen ja 4 artiklan 6 kappaleen mukaisista takaisinoton aiheuttamista kuluista pyynnön vastaanottaneen osapuolen rajalle asti. Kyseinen menettely vastaa kansainvälisessä viranomaisyhteistyössä noudatettavia menettelytapoja. Poliisin vastuulla olevien maasta poistettavien henkilöiden maasta poistamiskuljetuksista aiheutuvat menot maksetaan tällä hetkellä valtion talousarvion momentilta 26.10.20.

IV jakso

Kauttakulku

7 artikla. Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen pyynnöstä sellaisen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön kauttakulun alueensa läpi, jonka pyynnön esittänyt osapuoli on poistanut maasta tai jolta pyynnön esittänyt osapuoli on evännyt maahantulon. Kauttakulku tapahtuu lentoteitse.

Artiklan 2 kappaleessa edellytetään, että pyynnön esittänyt osapuoli vastaa täysimääräisesti kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön matkasta kohdemaahan ja ottaa kyseisen henkilön takaisin, jos matkanteko jostain syystä keskeytyy tai henkilöltä evätään tulo kohdemaahan.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että pyynnön esittänyt osapuoli ilmoittaa pyynnön vastaanottaneelle osapuolelle, onko kauttakulkevalla henkilöllä oltava saattajia. Kappaleessa määritellään myös vaihtoehtoiset saattajajärjestelyt, jotka ovat pyynnön vastaanottaneen osapuolen valittavissa. Pynnön vastaanottanut osapuoli voi järjestää saattamisen itse, jolloin pyynnön esittänyt osapuoli korvaa tästä aiheutuvat kustannukset. Pynnön vastaanottanut osapuoli voi myös järjestää saattamisen yhteistyössä pyynnön esittäneen osapuolen kanssa tai valtuuttaa pyynnön esittäneen osapuolen järjestämään saattamisen omalla alueellaan.

Ulkomaalaislain 177 §:n mukaan poliisi tai rajatarkastusviranomaisena voi pannessaan ulkomaalaisen maasta poistamista täytäntöön asettaa tarvittavan määrän saattajia. Saattajia voidaan asettaa silloin, jos liikennevälineen turvallisuus tai maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpano sitä edellyttää. Saattajia voidaan asettaa myös, jos ulkomaalainen poistuu vapaaehtoisesti ilman päätöstä maasta poistamisesta. Kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja voi esittää pyynnön saattajan asettamiseksi.

8 artikla. Artiklassa edellytetään, että pyyntö, joka koskee kauttakululupaa henkilön maasta poistamisen tai maahantulon epäämisen vuoksi, toimitetaan suoraan toimivaltaiselta viranomaiselta toiselle 15 artiklan 2 kappaleen mukaisesti sovittavien ehtojen mukaisesti.

9 artikla. Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että kauttakulun tapahtuessa poliisien saattamana, on pyynnön esittäneen osapuolen järjestämien saattajien oltava siviiliasuissa ja aseistamattomia ja heillä on oltava kauttakululupa mukanaan.

Maasta poistumistavan arvioinnin suorittaa täytäntöönpanosta vastaava poliisi tai rajatarkastusviranomaisena esimerkiksi maasta poistamista koskevan päätöksen tiedoksiannon yhteydessä. Tarkoituksena on selvittää, voi-

daanko maasta poistaminen toteuttaa turvallisesti ilman poliisin saattoa. Lentoyhtiöille ilmoitetaan maasta poistettavista, jotka käännytetään tai karkotetaan maasta.

Poliisilain 2 §:n mukaan poliisin on toimitettava asiallisesti ja puolueettomasti sekä soinnollisuutta edistäen. Lisäksi poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Poliisin tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Artiklan 2 kappaleessa edellytetään, että pyynnön esittäneen osapuolen järjestämien saattajien, jotka toteuttavat tämän sopimuksen mukaisesti kauttakulun pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella, on milloin tahansa voitava todistaa henkilöllisyytensä, tehtävänsä luonne sekä virka-asemansa pyynnön vastaanottaneen osapuolen myöntämää kauttakululupaa näyttämällä.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että saattajat vastaavat kauttakulun aikana kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön valvonnasta ja varmistavattoman henkilön valvonnasta ja varmistavat, että kyseinen henkilö nousee lentokoneeseen. Osapuolet myöntävät niille toisen osapuolen viranomaisia edustaville saattajille, jotka toteuttavat tämän sopimuksen mukaisia tehtäviä, samanlaisen suojan ja tuen kuin ne myöntäisivät omille virkamiehilleen. Saattajat toteuttavat tehtävänsä pyynnön vastaanottaneen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten määräysvallassa. Rikoslain 16 luvussa säädetään rikoksista viranomaisia vastaan. Luvun 20 §:n 1 momentin mukaan sovelletaessa rikoslain 16 luvun 1—3 §:ää rikollisen teon kohteena olevaan virkamieheen rinnastetaan sellainen ulkomainen virkamies, joka toimii Suomen alueella kansainvälisen sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen nojalla tarkastus-, tarkkailu-, takaa-ajo-, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tai rikosten ennalta estämisen tai esitutkintatehtävissä. Sovellettaessa 16 luvun 9

§:ää virkamieheen rinnastetaan edellä mainittuja tehtäviä hoitava ulkomainen virkamies. Kosovolaiset, jotka saattavat takaisinottosopimuksessa tarkoitettuja henkilöitä Suomeen rinnastetaan näin ollen suomalaisiin virkamiehiin, kun on kyse virkamiehen väkivaltaista vastustamista, virkamiehen vastustamista, haitantekoa virkamiehelle sekä virkavallan anastusta koskevien rikoslain säännösten soveltamisesta.

Artiklan 4 kappaleessa edellytetään, että pyynnön vastaanottanut osapuoli voi tarvittaessa ottaa vastuulleen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön valvonnan sekä sen varmistamisen, että tämä nousee lentokoneeseen.

Artiklan 5 kappaleessa edellytetään, että pyynnön esittäneen osapuolen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö kulkee mahdollisimman nopeasti pyynnön vastaanottaneen osapuolen lentoaseman läpi.

Artiklan 6 kappaleessa edellytetään, että osapuolet vaihtavat keskenään kaikki hallussaan olevat tiedot kaikista kauttakulkuun liittyvistä tapahtumista.

10 artikla. Artiklassa edellytetään, että jos maasta poistettua henkilöä tai henkilöä, jonka maahantulo on evätty, ei kauttakulun yhteydessä päästetä lentokoneeseen tai lentokoneeseen nouseminen ei ole mahdollista, pyynnön esittänyt osapuoli ottaa kyseisen henkilön takaisin välittömästi ensimmäisellä käytettävissä olevalla lennolla.

11 artikla. Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että saattajiin sovelletaan pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella kyseisen osapuolen kansallista lainsäädäntöä. Tässä todetaan se yleinen periaate, että Suomen alueella noudatetaan Suomen lainsäädäntöä.

Ulkomaalaislain 177 §:n mukaan poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi pannahsaan ulkomaalaisen maasta poistamista täytäntöön asettaa tarvittavan määrän saattajia. Saattajia voidaan asettaa silloin, jos liikennevälineen turvallisuus tai maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpano sitä edellyttää. Saattajia voidaan asettaa myös, jos ulkomaalainen poistuu vapaaehtoisesti ilman päätöstä maasta poistamisesta. Kuljetuksesta vastaava

liikenteenharjoittaja voi esittää pyynnön saat-tajan asettamiseksi.

Rikoslain 16 luvussa säädetään rikoksista viranomaisia vastaan. Luvun 20 §:n 1 momentin mukaan sovellettaessa rikoslain 16 luvun 1—3 §:ää rikollisen teon kohteena olevaan virkamieheen rinnastetaan sellainen ulkomainen virkamies, joka toimii Suomen alueella kansainvälisen sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen nojalla tarkastus-, tarkkailu-, takaa-ajo-, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tai rikosten ennalta estämisen tai esitutkintatehtävissä. Sovellettaessa 16 luvun 9 §:ää virkamieheen rinnastetaan edellä mainittuja tehtäviä hoitava ulkomainen virkamies. Kosovolaiset, jotka saattavat takaisinottosopimuksessa tarkoitettuja henkilöitä Suomeen rinnastetaan näin ollen suomalaisiin virkamiehiin, kun on kyse virkamiehen väkivaltaista vastustamista, virkamiehen vastustamista, haitantekoa virkamiehelle sekä virkavallan anastusta koskevien rikoslain säännösten soveltamisesta.

Rikoslain 40 luvussa on säännökset virkarikoksista. Luvun 12 §:n 3 momentin erityisen soveltamisalasäännöksen mukaan rikoslain 40 luvun 1—3 ja 14 §:ää sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, myös ulkomaalaiseen virkamieheen. Ulkomaalaiseen virkamieheen, joka toimii Suomen alueella kansainvälisen sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen nojalla tarkastus-, tarkkailu-, takaa-ajo-, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tai rikosten ennalta estämisen ja esitutkintatehtävissä, sovelletaan myös, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, 40 luvun 5 ja 7—10 §:ää. Kosovolaisiin saattajiin sovelletaan Suomessa takaisinottosopimuksen mukaisia tehtäviä hoitaessaan lahjuksen ottamisen, törkeän lahjuksen ottamisen, lahjusrikkomuksen, virkasalaisuuden rikkomisen ja tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen, virkaseman väärinkäyttämisen, törkeän virkaseman väärinkäyttämisen, virkavelvollisuuden rikkomisen ja tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen osalta samoja säännöksiä kuin suomalaisiin virkamiehiin.

12 artikla. Artiklassa määritellään tapaukset, joissa erityisesti maasta poistamisesta tai maahantulon epämisestä johtuva kauttakul-

ku voidaan kieltää. Artiklassa määritellyt tapaukset ovat:

1) kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä uhkaa kohdemaassa kuolemantuomio, kidutus tai jokin muu epäinhimillinen tai halventava kohtelu tai rangaistus tai joutuminen vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen perusteella;

2) kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö muodostaa uhkan pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansalliselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle tai kansanterveydelle.

Pakolaissopimuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltio ei tavalla tai toisella saa karkottaa tai palauttaa pakolaista sellaisen alueiden rajoille, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Tämä niin sanottu non-refoulement-periaate tai palauttamiskiellon periaate on pakolaisoikeuden keskeinen kulmakivi. Pakolaissopimuksen palauttamiskiello liittyy läheisesti eräiden ihmisoikeussopimusten sisältämään kidutuksen ja muun halventavan ja epäinhimillisen kohtelun kieltoon. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan mukaan ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Euroopan ihmisoikeussopimus sisältää siten myös palauttamiskiellon, sillä ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännön mukaan ulkomaalaisen maasta poistaminen voi merkitä sopimusloukkausta, mikäli maasta poistettavalla on käännetyksen tai karkotuksen seurauksena todellinen riski joutua 3 artiklassa mainitun kidutuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun kohteeksi.

Myös YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus sisältää palauttamiskiellon. Sopimuksen 3 artiklan mukaan mikään sopimusvaltio ei saa karkottaa, palauttaa tai luovuttaa ketään toiseen valtioon, jos on perusteltu syy uskoa, että hän olisi siellä vaarassa joutua kidutetuksi.

Pakolaissopimuksen ja edellä mainittujen ihmisoikeussopimusten palauttamiskiellot on

sisällytetty Suomen lainsäädäntöön. Suomen perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Perustuslain 9 §:n 4 momentin säännös vastaa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten määräyksiä siitä, ettei ketään saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Perustuslain palauttamiskielto kattaa kaikki tilanteet, joissa henkilöä maasta poistamisen vuoksi uhkasi jokin säännöksessä tarkoitettu ei-hyväksyty kohtelu. Ulkomaalaislain 147 §:n mukaan ketään ei saa kääntää tai karkottaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

Lukuisat kansainväliset ja alueelliset sopimukset (erityisesti vuoden 1948 YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 13 artiklan 2 kohta) vahvistavat yksilön oikeuden lähteä mistä maasta tahansa ja palata kotimaahansa. Oikeus lähteä maasta ei kuitenkaan ole täysin ehdoton. Yksilöön ei esimerkiksi maastalähdön yhteydessä saa kohdistaa mielivaltaisia rajoituksia. Oikeuteen palata kotimaahansa kohdistuu myös rajoituksia, tosin vähemmän kuin oikeuteen lähteä maasta. Voidaan kuitenkin lähteä siitä, että on olemassa vain hyvin vähän, tai ei lainkaan, tilanteita, jolloin olisi kohtuullista kieltää henkilöltä oikeus palata kotimaahansa.

Ulkomaalaislain 11 §:ssä säädetään ulkomaalaisen maahantulon edellytykseksi muun ohella, että hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

13 artikla. Artiklassa edellytetään, että kauttakulkukustannuksista kohdemaan rajalle asti sekä mahdollisesta henkilön palauttamisesta johtuvista kustannuksista vastaa pyynnön esittänyt osapuoli.

V jakso

Tietosuojaja

14 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuksen täytäntöönpano edellyttää henki-

lötietojen välittämistä palauttamisen yhteydessä. Kappaleen mukaan tietoa voidaan välittää vain seuraavista asioista: takaisinotettavan henkilön ja tarvittaessa tämän perheenjäsenten henkilötiedoista, henkilökortista tai passista, muista sellaisista tiedoista, joita tarvitaan palautettavan henkilön tunnistamisessa, pysähdyksistä ja kulkureiteistä sekä tiedoista lääketieteellisen tai muun erityishoidon tai valvonnan tai ambulanssikuljetuksen tarpeesta, jos asianomainen henkilö tarvitsee sairaanhoitoa ja tämä on henkilön oman edun mukaista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan henkilötietoja voivat käsitellä ainoastaan takaisinotto-sopimuksen täytäntöönpanosta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset vain sopimukseen liittyvissä tarkoituksissa. Tiedot välittävän osapuolen tulee varmistaa, että tiedot ovat virheittämiä ja tarpeellisia eivätkä ylitä sen tarkoituksen vaatimuksia, jota varten ne välitetään. Jos tiedot ovat virheellisiä tai ne on välitetty laittomasti, tiedot vastaanottaneelle osapuolelle ilmoitetaan tästä välittömästi, ja se korjaa tai tuhoaa tiedot. Tiedot välittävän osapuolen on annettava kirjallinen suostumuksensa ennen kuin tietoja voi välittää muille tahoille. Henkilötiedot voidaan säilyttää vain niin kauan kuin on tarpeen sen tarkoituksen toteuttamiseksi, jota varten tiedot on välitetty.

Artiklan 3 kappaleen mukaan kumpikin osapuoli tiedottaa pyynnöstä toiselle osapuolelle tietojen käytöstä ja käytön yhteydessä saaduista tuloksista.

Artiklan 4 kappaleen mukaan kummankin osapuolen kansallista tietosuojalainsäädäntöä sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröityjen oikeuksiin. Kansalliset tietosuojaviranomaiset valvovat henkilötietojen käsittelyä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietolakia, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilötietolakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia

silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilökisteri tai sen osa.

Tietojen luovuttamisesta poliisin ja rajavartiolaitoksen käytössä olevista rekistereistä säädetään näitä viranomaisia koskevassa erityislainsäädännössä. Tietojen luovuttamisesta ulkomaille säädetään nimenomaisissa säännöksissä.

Rajavartiolaitos saa henkilötietojen käsitteystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 39 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilökisterinsä tietoja laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyissä sopimuksissa tarkoitetuille rajavalvontaa ja rajatarkastuksia suorittaville viranomaisille sopimuksissa tarkoitettuja tehtäviä varten. Mainittua 39 §:n 1 momentin 4 kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että rajavartiolaitos voisi luovuttaa takaisinottoasioissa tietoja kaikille takaisinottosopimuksissa määritellyille toimivaltaisille viranomaisille, koska takaisinottosopimuksissa tarkoitettujen viranomaiset voivat olla myös sellaisia, jotka eivät vastaa rajavalvonnasta tai rajatarkastuksista. Muutosehdotus sisältyy hallituksen kesäkuussa 2012 eduskunnalle antamaan esitykseen laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 66/2012). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 30 §:ää lisäämällä siihen 5 momentti, jossa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta takaisinottosopimuksissa määritellyille toimivaltaisille viranomaisille. Säännös on tarpeen, sillä sopimuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset voivat tietyissä tapauksissa olla myös muita kuin pykälän 2 momentissa mainittuja viranomaisia, esimerkiksi maahanmuuttoviranomaisia.

Tietojen luovuttamisesta ulkomaalaisrekisteristä säädetään ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 10 §:ssä, jossa on mainittu, mille tahoille ja mitä tehtäviä varten tietoja voidaan luovuttaa.

VI jakso

Yleiset määräykset ja loppumääräykset

15 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä ja konsultoivat toisiaan tarvittaessa sopimuksen täytäntöönpanossa ja soveltamisessa. Kappale sisältää useissa kansainvälisissä sopimuksissa erikseen kirjoitetun velvoitteen yhteistyöstä viranomaisten kesken.

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat artiklan 2 kappaleen mukaan toimivaltuuksiensa rajoissa sopia sopimuksen täytäntöönpanoa koskevista kysymyksistä. Kyseessä on toteava määräys siitä, että toimivaltaiset viranomaiset voivat tehdä täytäntöönpanoa koskevia kansainvälisiä hallintosopimuksia toimivaltansa rajoissa. Artiklan määräykset ovat käytännön viranomaismenettelyä eivätkä liity lainsäädännön alaan.

Artiklan 3 kappaleen mukaan osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät tiiviistä yhteistyötä mahdollisiin vahinkotapauksiin liittyvien korvausvaatimusten käsittelyn yksinkertaistamiseksi. Osapuolet erityisesti vaihtavat keskenään kaikki hallussaan olevat tiedot vahinkotapauksista tämän artiklan mukaisesti.

Artiklan 4 kappaleessa selvennetään menettelytapa sopimuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Kumpikin osapuoli voi pyytää, että molempien toimivaltaisia ministeriöitä edustavat asiantuntijat kutsutaan koolle.

16 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan osapuolten on ilmoitettava toisilleen sopimuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten tiedot. Ilmoitus on tehtävä diplomaattiteitse 30 päivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan osapuolet ilmoittavat myös toisilleen välittömästi diplomaattiteitse mikäli viranomaisten tiedoissa tapahtuu muutoksia.

17 artikla. Artiklan mukaan sopimus ei vaikuta niihin osapuolten velvollisuuksiin, jotka johtuvat pakolaissopimuksesta sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, osapuolten rati-

fioimista ihmisoikeuksien suojaamista koskevista yleissopimuksista, kansainvälisistä sopimuksista turvapaikkahakemusten käsittelystä vastuussa olevien valtioiden määrittämiseksi ja kansainvälisistä sopimuksista rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta.

Kappaleen 2 mukaan mikään tässä sopimuksessa ei estä henkilön palauttamista muiden muodollisten tai epävirallisten järjestelyjen puitteissa.

18 artikla. Artikla sisältää sopimuksen voimaantulomääräyksen. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona on vastaanotettu jälkimmäinen niistä ilmoituksista, joilla osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset toimenpiteet on saatettu päätökseen.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimus on voimassa toistaiseksi. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa sopimuksen milloin tahansa kolmen kuukauden irtisanomisajalla. Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti diplomaattiteitse.

19 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan kumpikin osapuoli voi keskeyttää tämän sopimuksen soveltamisen 1 artiklaa lukuun ottamatta, jos jokin tärkeä syy, kuten kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai kansanterveyden suojaaminen, sitä edellyttää. Keskeyttämisestä on ilmoitettava toiselle osapuolelle välittömästi diplomaattiteitse. Osapuolet ilmoittavat toisilleen viipymättä diplomaattiteitse tällaisten toimenpiteiden peruuttamisesta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan keskeyttäminen tulee voimaan toisen sopimuspuolen tekemän ilmoituksen vastaanottamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 32 ja 33/1980) 57 artiklan mukaan valtiosopimuksen soveltaminen voidaan keskeyttää valtiosopimuksen määräysten mukaisesti.

2 Lakiehdotuksen perustelut

Perustuslain 95 §:ssä edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamis-

lailla. Tällaiset määräykset tulee saattaa voimaan lailla myös silloin, kun velvoitteen johdosta ei ole tarpeen tarkistaa kansallisen lainsäädännön aineellista sisältöä. Koska Suomen ja Kosovon välisen takaisinottosopimuksen velvoitteiden toteuttamiseksi ei aineellista lainsäädäntöä ole tarpeen muuttaa, esitys sisältää vain ehdotuksen blankettilaiksi.

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä saatettaisiin voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräykset on yksilöity jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Pykälän mukaan sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kansainvälisten sopimusten voimaansaattamista koskevan perustuslain 95 §:n 1 momentin muutos tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012 (1112/2011). Perustuslain 95 §:n 1 momentin mukaan kansainvälisten velvoitteiden muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan asetuksella. Perustuslain 80 §:n nojalla asetuksen antaa valtioneuvosto, jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty. Tämän johdosta sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

3 Voimaantulo

Suomen tasavallan ja Kosovon tasavallan välillä tehdyn takaisinottosopimuksen 18 artiklan mukaan sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona on vastaanotettu jälkimmäinen ilmoituksista, joilla osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset toimenpiteet on suoritettu.

Sopimuksen voimaansaattamisesta koskeva laki ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Takaisinottosopimus ei sisällä määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain

(1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan suostumuksen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksessä tarkoitettu asia on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla säädetyin säännöksen kanssa (PeVL 11 ja 12/2000 vp).

Takaisinottosopimuksessa on useita määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Takaisinottosopimuksen I jakso (2 ja 3 artikla) sisältää määräykset osapuolten kansalaisten takaisinottamisesta. Sopimuksen 2 artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala osapuolen kansalaisen osalta. Sopimusmääräyksessä määritellään sopimuksen päätavoite eli osapuolen velvoite ottaa kansalaisensa takaisin. Artiklassa määritellään muun muassa asiakirjat, joiden perusteella henkilön voidaan todistaa tai hänen voidaan perustellusti olettaa olevan sopimusvaltion kansalainen. Suomen kansalaisuus voidaan todistaa voimassa olevalla passilla tai henkilökortilla. Passin myöntämisestä säädetään passilaissa ja henkilökortin myöntämisestä

henkilökorttilaissa. Suomen kansalaista ei saa perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään, missä tilanteissa ja minkä ajanjakson aikana henkilöä on kuultava diplomaattisen edustuston tai konsuliedustuston toimesta hänen kansalaisuutensa selvittämiseksi. Sopimusmääräys sisältää henkilöön kohdistuvan viranomaistoimen eli henkilön kuulemisen suorittamisen. Passilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti ulkomailla oleva Suomen kansalainen voi hakea passia Suomen suurlähetystöstä tai lähetetyn virkamiehen johtamasta konsulaatista taikka sellaisesta muusta Suomen edustustosta, jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainministeriö on oikeuttanut antamaan passeja. Passilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti Suomen kansalaisen on passia hakieksaan esitettävä tunnistamisasiakirjana voimassa oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja.

Sopimuksen II jaksossa (4 ja 5 artikla) on määräykset kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottamisesta. Sopimuksen 4 artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala kolmansien maiden kansalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden osalta. Sopimusmääräyksessä määrätään sopijapuolen velvoite ottaa takaisin kolmannen maan kansalainen artiklassa mainittujen edellytysten täytyessä. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Maahantulon edellytyksistä säädetään ulkomaalaislain 11 §:ssä, käännyttämisen perusteista ulkomaalaislain 148 §:ssä ja maasta karkottamisen perusteista ulkomaalaislain 149 §:ssä, joten artikla sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksen 5 artiklassa määritellään, milloin 4 artiklassa määrättyä kolmansien maiden kansalaisten takaisinottovelvollisuutta ei

sopijapuolten kesken sovelleta. Artiklassa viitataan pakolaissopimukseen ja valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen. Suomi on ratifioinut molemmat sopimukset 10 päivänä lokakuuta 1968. Ne ovat tulleet Suomen osalta voimaan 8 päivänä tammikuuta 1969. Artiklan määräys kuuluu lainsäädännön alaan siitä syystä, että artiklassa määrätään lainsäädännön alaan kuuluvaan 4 artiklaan sisältyvän takaisinotovelvoitteen soveltamisalasta.

Sopimuksen III jakson 6 artiklassa määrätään takaisinottopyyntöön liittyvistä käytännön menettelyistä. Artiklan 1 kappaleessa määrätään arkaluontoisten tietojen luovuttamisesta eli siitä, milloin osapuoli toimittaa toiselle osapuolelle tiedot lääketieteellisen tai muun erityishoidon tai valvonnan tai ambulanssikuljetuksen tarpeesta. Sopimuksen 14 artiklan 4 kohdassa on tarkennettu, että henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröityjen oikeuksiin sovelletaan kansallista tietosuojalainsäädäntöä. Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietolaki, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilötietolaki sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolaki silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa. Tietojen luovuttamisesta poliisin ja rajavartiolaitoksen käytössä olevista rekistereistä säädetään näitä viranomaisia koskevassa erityislainsäädännössä. Tietojen luovuttamisesta ulkomaille säädetään nimenomaisissa säännöksissä.

Takaisinottopyyntöön on 6 artiklan 3 kappaleen mukaan vastattava 20 työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaikaa voidaan pidentää viidellätoista työpäivällä. Ulkomaalainen voidaan maastapoistamisen täytäntöönpanoa varten määrätä säilöön otettavaksi ulkomaalaislain 121 §:ssä säädettyin edellytyksin. Säilöön otettu ulkomaalainen on lain 123 §:n 2 momentin mukaan sijoitettava mahdollisimman nopeasti säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetussa laissa

(116/2002) tarkoitettuun säilöönottoyksikköön. Jos takaisinottosopimuksen mukaisen takaisinottopyynnön kohteena oleva henkilö on otettu ulkomaalaislain 121 §:n nojalla säilöön, saattaa säilössä oloaika pidentyä, jos takaisinottopyyntöön vastaamisaikaa pidentetään. Ulkomaalaislain 124 §:ssä säädetään säilöön ottamisesta ilmoittamisesta ja tuomioistuinkäsittelyyn liittyvistä vaatimuksista.

Sopimuksen IV jakso (7-13 artikla) sisältää kauttakulkua koskevat määräykset. Sopimuksen 7 artiklassa määrätään se, milloin sopimusvaltio sallii kulun alueensa kautta, ja tapahtuuko kauttakulku saatettuna. Ulkomaalaislain 177 §:n mukaan poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi pannaan ulkomaalaisen maasta poistamista täytäntöön asettaa tarvittavan määrän saattajia. Saattajia voidaan asettaa silloin, jos liikennevälineen turvallisuus tai maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpano sitä edellyttää. Saattajia voidaan asettaa myös, jos ulkomaalainen poistuu vapaaehtoisesti ilman päätöstä maasta poistamisesta. Kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja voi esittää pyynnön saattajan asettamiseksi.

Sopimuksen 9 artiklassa määrätään se, miten kauttakulku saattajien kanssa toteutetaan sekä se, milloin vastuu kauttakuljetettavan henkilön valvonnasta siirtyy pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle. Artiklan 3 kappaleessa määrätään osapuolten velvollisuudesta myöntää niille toisen osapuolen viranomaisia edustaville saattajille, jotka toteuttavat sopimuksen mukaisia tehtäviään, samanlaisen suojan ja tuen kuin ne myöntäisivät omille virkamiehilleen. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan, koska rikoksista viranomaisia vastaan säädetään rikoslain 16 luvussa. Edelleen artiklan 6 kappaleen mukaan osapuolet vaihtavat keskenään kaikki hallussaan olevat tiedot kaikista kauttakulkuun liittyvistä tapahtumista. Tiedot voivat olla myös henkilötietoja. Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n mukaan lailla. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 10 artikla sisältää määräyksen takaisinottopyynnön esittäneen osapuolen velvollisuudesta ottaa takaisin maasta poistettu henkilö tai henkilön, jonka maahantulo on evätty, jos henkilöä ei kauttakulun yhteydessä päästetä lentokoneeseen tai lentoko-

neeseen nouseminen ei ole mahdollista. Artiklan määräys kuuluu lainsäädännön alaan, koska perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla.

Sopimuksen 12 artiklassa määritellään ne tilanteet, jolloin sopimusvaltio voi kieltää kauttakulun. Kauttakulku voidaan kieltää muun muassa, jos kolmannen maan kansalaista uhkaa kohdemaassa kuolemantuomio, kidutus tai muu epäinhimillinen kohtelu. Pakolaissopimuksen ja eräiden ihmisoikeussopimusten palauttamiskiellot on sisällytetty Suomen lainsäädäntöön. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Ulkomaalaislain 147 §:n mukaan ketään ei saa käännäyttää tai karkottaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

Sopimuksen V jakson 14 artiklassa on määräykset sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvästä tietosuojasta. Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietolakia, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilötietolakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelle-

taan henkilötietolakia silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilökisteri tai sen osa. Tietojen luovuttamisesta poliisiin ja rajavartiolaitoksen käytössä olevista rekistereistä säädetään näitä viranomaisia koskevassa erityislainsäädännössä. Tietojen luovuttamisesta ulkomaille säädetään nimenomaisissa säännöksissä.

4.2 Käsittelyjärjestys

Laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Suomen ja Kosovon välillä tehtyyn sopimukseen ei voida katsoa sisältyvän sellaisia määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa ja 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus voimaansaattamislainsäädännön tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Suomen tasavallan ja Kosovon tasavallan välillä Pristinassa 29 päivänä marraskuuta 2011 tehdyn sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Kosovon kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta Suomen tasavallan ja Kosovon tasavallan välillä Pristinassa 29 päivänä marraskuuta 2011 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sisäasiainministeri *Päivi Räsänen*

Sopimusteksti

Suomen tasavallan
ja
Kosovon tasavallan
väläinen sopimus laittomasti maassa oleske-
levien henkilöiden takaisinottamisesta

Agreement
between
The Republic of Finland
and
The Republic of Kosovo
on the readmission of persons
residing without authorisation

Suomen tasavalta ja Kosovon tasavalta, jäljempänä osapuolet, jotka haluavat edistää ja vahvistaa yhteistyötään kansainvälisessä toiminnassa laittoman maahanmuuton torjumiseksi kansainvälisten sopimusten ja vastavuoroisuuden nojalla, tunnustavat ihmisoikeuksien ja vapauksien noudattamisen välttämättömyyden ja korostavat, että tämä sopimus ei rajoita niiden oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamista Suomen tasavaltaan ja Kosovon tasavaltaan, jotka johtuvat 10 päivänä joulukuuta 1948 annetusta ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta ja kansainvälisestä oikeudesta, erityisesti 4 päivänä marraskuuta 1950 annetusta ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevasta eurooppalaisesta yleissopimuksesta, 28 päivänä heinäkuuta 1951 annetusta pakolaisten asemaa koskevasta sopimuksesta ja siihen liittyvästä 31 päivänä tammikuuta 1967 annetusta pöytäkirjasta, 16 päivänä joulukuuta 1966 annetusta kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevasta kansainvälisestä yleissopimuksesta ja kansainvälisistä luovuttamista koskevista asiakirjoista, ovat sopineet seuraavasta:

MÄÄRITELMÄT*1 ARTIKLA*

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:
a) 'takaisinotolla' pyynnön esittävän osa-

The Republic of Finland and The Republic of Kosovo

hereinafter referred to as the "Parties", with the aim of developing and promoting their cooperation, within the range of international efforts to combat irregular migration, in accordance with international treaties and agreements, on the basis of reciprocity, acknowledging the necessity of observing human rights and freedoms, and emphasizing that this Agreement shall be without prejudice to the rights and obligations of the Republic of Finland and the Republic of Kosovo arising from the Universal Declaration of Human Rights of 10 December 1948 and from international law, in particular, from the European Convention of 4 November 1950 for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Convention of 28 July 1951 and the Protocol of 31 January 1967 on the Status of Refugees, the international Covenant on Civil and Political Rights of 16 December 1966 and international instruments on extradition, have agreed as follows:

DEFINITIONS*ARTICLE 1*

For the purpose of this Agreement:
a) 'Readmission' shall mean the transfer by

puolen alueelle laittomasti tulleiden tai siellä laittomasti olevien tai asuvien henkilöiden (pyynnön vastaanottavan osapuolen kansalaisten, kolmansien maiden kansalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden) siirtämistä pyynnön esittävän osapuolen alueelta ja vastaanottamista pyynnön vastaanottavan osapuolen alueelle tämän sopimuksen määräysten mukaisesti;

b) 'Suomen tasavallan kansalaisella' henkilöä, jolla on Suomen tasavallan lainsäädännön mukainen Suomen tasavallan kansalaisuus;

c) 'Kosovon tasavallan kansalaisella' henkilöä, jolla on Kosovon tasavallan lainsäädännön mukainen Kosovon tasavallan kansalaisuus;

d) 'kolmannen maan kansalaisella' henkilöä, jolla on jonkin muun valtion kuin Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan kansalaisuus;

e) 'kansalaisuudettomalla henkilöllä' henkilöä, jolla ei ole Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan kansalaisuutta ja joka ei voi osoittaa olevansa minkään muun valtion kansalainen;

f) 'oleskeluluvalla' minkä tahansa tyyppistä Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan myöntämää virallista lupa-asiakirjaa, joka oikeuttaa sen haltijan oleskelemaan Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan alueella. Ilmaisulla ei tarkoiteta määräaikaista lupaa oleskella asianomaisten valtioiden alueella turvapaikkahakemusta tai oleskelulupahakemusta käsiteltäessä;

g) 'viisumilla' Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan myöntämää lupaa tai tekemää päätöstä, joka vaaditaan maahantuloon Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan alueelle tai näiden kauttakulkua varten. Ilmaisulla ei tarkoiteta lentokentän kauttakulkuviisumia.

h) 'pyynnön esittäväällä osapuolella' osapuolta, joka on tämän sopimuksen I tai II jakson mukaisen takaisinotto- tai IV jakson mukaisen kauttakulkupyynnön esittäjä;

i) 'pyynnön vastaanottavalla osapuolella' osapuolta, jolle tämän sopimuksen I tai II jakson mukainen takaisinotto- tai IV jakson mukainen kauttakulkupyynnön osoitetaan;

j) 'toimivaltaisella viranomaisella' Suomen tasavallan tai Kosovon tasavallan kansallista viranomaista, joka vastaa tämän sopimuksen

the Requesting Party and admission by the Requested Party of persons (own nationals of the Requested Party, third-country nationals or stateless persons) who have been found illegally entering to, staying in or residing in the Requesting Party, in accordance with the provisions of this Agreement;

b) 'National of the Republic of Finland' shall mean any person who holds the nationality of the Republic of Finland in accordance with its legislation;

c) 'National of the Republic of Kosovo' shall mean any person who holds the nationality of the Republic of Kosovo in accordance with its legislation;

d) 'Third-country national' shall mean any person holding a nationality other than that of the Republic of Finland or the Republic of Kosovo;

e) 'Stateless person' shall mean any person who does not hold the nationality of the Republic of Finland or the Republic of Kosovo, and who has no evidence of holding the nationality of any other State;

f) 'Residence authorisation' shall mean an official permit of any type issued by the Republic of Finland or the Republic of Kosovo entitling a person to reside on the territory of the Republic of Finland or the Republic of Kosovo. This shall not include temporary permissions to remain on the territory of the said States in connection with the processing of an asylum application or an application for a residence authorisation;

g) 'Visa' shall mean an authorisation issued or a decision taken by the Republic of Finland or the Republic of Kosovo which is required with a view to entry in, or transit through, the territory of Republic of Finland or the Republic of Kosovo. This shall not include the specific category of airport transit visa;

h) 'Requesting Party' shall mean the Party submitting a readmission application pursuant to Section I or II or a transit application pursuant to Section IV of this Agreement;

i) 'Requested Party' shall mean the Party to which a readmission application pursuant to Section I or II or a transit application pursuant to Section IV of this Agreement is addressed;

j) 'Competent Authority' shall mean any

täytäntöönpanosta tämän sopimuksen 15 artiklan 1 kappaleen mukaisesti;

k) 'kauttakululla' kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön kulua pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueen kautta tämän matkustaessa pyynnön esittäneen osapuolen alueelta kohdemaahan.

national authority of the Republic of Finland or the Republic of Kosovo entrusted with the implementation of this Agreement, as in accordance with Article 15 paragraph 1 of this Agreement;

k) 'Transit' shall mean the passage of a third-country national or a stateless person through the territory of the Requested Party while travelling from the Requesting Party to the country of destination.

I jakso

OSAPUOLTEN KANSALAISTEN TAKAISINOTTO

2 ARTIKLA

1) Kumpikin osapuoli ottaa toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman muodollisuuksia alueelleen henkilön, joka ei täytä tai ei enää täytä pyynnön esittävän osapuolen alueella sovellettavia maahantulon, oleskelun tai asumisen edellytyksiä, edellyttäen, että voidaan todistaa tai perustellusti olettaa, että henkilöllä on pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansalaisuus.

2) Tämän artiklan 1 kappaletta sovelletaan, jos kansalaisuus todistetaan tai voidaan perustellusti olettaa alla lueteltujen asiakirjojen perusteella.

2.1 Henkilön kansalaisuus voidaan todistaa seuraavien voimassa olevien asiakirjojen avulla:

Suomen tasavalta:

- passi;
- poliisiviranomaisten antama henkilökortti.

Kosovon tasavalta:

- passi;
- henkilökortti;
- kansalaisuustodistus;
- syntymätodistus.

2.2 Henkilön kansalaisuus voidaan perustellusti olettaa seuraavien asiakirjojen perusteella:

- jokin kappaleessa 2.1 luetelluista asiakirjoista, jonka voimassaolo on päättynyt;
- pyynnön vastaanottaneen osapuolen viranomaisten myöntämä asiakirja, jonka perusteella asianomaisen henkilön henkilöllisyys

Section I

READMISSION OF NATIONALS OF THE PARTIES

ARTICLE 2

1) Each Party shall upon request of the other Party and without formality readmit to its territory any person who does not fulfil or no longer fulfils the requirements for entry or stay applicable to the territory of the Requesting Party, provided that it is proven or can be validly assumed that this person possesses the nationality of the Requested Party.

2) Paragraph 1 is applicable if the nationality is proven or can be validly assumed on the basis of the documents listed hereafter.

2.1 The nationality of the person may be proved by means of the following valid documents:

For the Republic of Finland:

- passport;
- identity card issued by the police authorities.

For the Republic of Kosovo:

- passport;
- identity card;
- citizenship certificate;
- birth certificate.

2.2 The nationality of the person may be validly assumed by one of the following documents:

- any document listed in paragraph 2.1 whose validity has expired;
- a document issued by the authorities of the Requested Party on the basis of which the identity of the person concerned may be validly assumed (driving licence, seaman's

voidaan perustellusti olettaa (esimerkiksi ajokortti, merimieskirja, sotilaspassi tai jokin muu puolustusvoimien myöntämä asiakirja);

- matkustusasiakirja tai henkilökortti, jonka on myöntänyt Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikainen hallinto Kosovossa (UNMIK);
- UNMIK:n myöntämä syntymätodistus;
- todistus ilmoittautumisesta konsuliedustustoon tai ote väestörekisteristä;
- pyynnön vastaanottaneen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen myöntämä muu asiakirja;
- valokopio tässä artiklassa mainitusta asiakirjasta;
- hallinto- tai oikeusviranomaisen asianmukaisesti tallentamat tiedot kyseisestä henkilöstä;
- toimivaltaisen kansallisen viranomaisen asianmukaisesti tallentamat vilpittömässä mielessä toimivien todistajien lausunnot;
- asianomaisen henkilön kielitaito tämän käyttämässä kielessä;
- jokin muu asiakirja tai tieto (valokuva, sähköinen tai biometrinen), jonka pyynnön vastaanottanut osapuoli hyväksyy.

3) Pynnön esittänyt osapuoli ottaa takaisin pyynnön vastaanottaneen osapuolen takaisin ottaman henkilön, jos kolmen (3) kuukauden kuluessa kyseisen henkilön siirrosta osoittautuu todeksi, että tässä artiklassa määrätyt vaatimukset eivät täyty.

3 ARTIKLA

1) Jos kansalaisuus on perustellusti oletettu 2 artiklan 2.2 kappaleen mukaisesti, pyynnön vastaanottaneen osapuolen diplomaattinen edustusto tai konsuliedustusto myöntää viipymättä tarvittavan matkustusasiakirjan kyseessä olevan henkilön palauttamista varten.

2) Jos esitettyjä asiakirjoja tai todisteita, joiden perusteella kansalaisuus on tarkoitus perustellusti olettaa, ei hyväksytä tai niitä ei ole saatavilla, pyynnön vastaanottaneen osapuolen diplomaattinen edustusto tai konsuliedustusto toimittaa asianomaisen henkilön kuulemisen mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kymmenen (10) työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Kuulemisen järjestää pyynnön esittänyt osapuoli pyynnön vastaanottaneen osapuolen diplo-

book, military service book or other document issued by the military forces, etc.);

- a travel document or an identity card issued by the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK);
- a birth certificate issued by UNMIK;
- a consular registration certificate or an extract from Registrar Office records;
- any other document issued by the competent authority of the Requested Party;
- a photocopy of a document mentioned in this Article;
- information of the person concerned duly recorded by the administrative or judicial authorities;
- a statement of a bona fide witness duly recorded by a competent national authority;
- a linguistic expertise of the language spoken by the person concerned;
- any other document or information (photographic, electronic or biometric) that is acceptable to the Requested Party.

3) The Requesting Party shall take back any person readmitted by the Requested Party if it is established, within a period of three (3) months after the transfer of the person concerned, that the requirements laid down in this Article are not met.

ARTICLE 3

1) If the nationality is validly assumed in accordance with Article 2 paragraph 2.2, the diplomatic mission or consular office of the Requested Party shall issue, without delay, the travel document required for the return of the person concerned.

2) If the documents submitted to validly assume the nationality are contested, or if no documents are available, the diplomatic mission or consular office of the Requested Party shall conduct a hearing of the person concerned as soon as possible, however, at the latest within ten (10) working days after receipt of the request. The hearing shall be organised by the Requesting Party in consultation with the diplomatic mission or the consular office of the Requested Party.

maattisen edustuston tai konsuliedustuston avustuksella.

3) Jos kuulemisen perusteella voidaan osoittaa, että asianomainen henkilö on pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansalainen, diplomaattinen edustusto tai konsuliedustusto myöntää viiden (5) työpäivän kuluessa pyynnön esittäneen osapuolen pyynnöstä tarvittavan matkustusasiakirjan asianomaisen henkilön palauttamista varten.

3) If, as a result of the hearing conducted, it can be established that the person concerned possesses the nationality of the Requested Party, the diplomatic mission or consular office shall, on demand of the Requesting Party within five (5) working days, issue the travel document required for the return of the person concerned.

II jakso

KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISETEN JA KANSALAISUUDETTOMIEN HENKILÖIDEN TAKAISINOTTO

4 ARTIKLA

1) Kumpikin osapuoli ottaa toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman muodollisuuksia takaisin alueelleen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön, joka ei tai ei enää täytä ehtoja, jotka koskevat maahantuloa tai oleskelua pyynnön esittäneen osapuolen alueella, jos todistetaan tai voidaan perustellusti olettaa, että kyseinen henkilö on tullut pyynnön esittäneen osapuolen alueelle oleskeltuaan tai asuttuaan pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella tai kuljettuaan sen kautta kahdentoista (12) kuukauden aikana välittömästi ennen sitä ajankohtaa, jona pyynnön esittäneen osapuolen viranomaiset havaitsivat asianomaisen henkilön laittoman maahantulon tai oleskelun.

2) Tämän artiklan 1 kappaletta sovelletaan, jos kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueelle tai oleskelu siellä voidaan todistaa tai perustellusti olettaa jäljempänä mainitun asiakirjan tai todisteen perusteella.

2.1 Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueelle tai oleskelu siellä voidaan todistaa jonkin alla luetellun todisteen perusteella:

- aidoissa, väärennetyissä tai väärissä matkustusasiakirjoissa tai henkilöllisyystodistuksissa olevat maahantulo- tai maastapois-

Section II

READMISSION OF THIRD-COUNTRY NATIONALS AND STATELESS PERSONS

ARTICLE 4

1) Each Party shall upon request of the other Party and without formality readmit to its territory a third-country national or stateless person who does not fulfil or no longer fulfils the conditions for entry or stay applicable to the territory of the Requesting Party, if it is proven or can be validly assumed that this person entered the territory of the Requesting Party after having stayed in, resided on or passed through the territory of the Requested Party within twelve (12) months before the authorities of the Requesting Party noted the illegal entry or presence of the person concerned.

2) Paragraph 1 is applicable, if the entry of a third-country national or stateless person into the territory of the Requested Party or his or her stay there can be proven or validly assumed, on the basis of a document or evidence listed hereafter.

2.1 The entry of a third-country national or stateless person into the territory of the Requested Party or his or her stay there may be proven by means of one of the following pieces of evidence:

- entry or departure stamp or other equivalent mark affixed in the authentic, forged or false travel documents or identity papers;
- any residence permit which expired three (3) months or less than three (3) months ago;
- visa which expired three (3) months or

tumisleimat tai vastaavat merkinnät;

- oleskelulupa, jonka voimassaolo on päätynyt enintään kolme (3) kuukautta aiemmin;
- viisumi, jonka voimassaolo on päätynyt enintään kolme (3) kuukautta aiemmin;
- henkilökohtainen matkalippu.

2.2 Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tulo pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueelle tai oleskelu siellä voidaan perustellusti olettaa erityisesti jonkin alla luetellun asiakirjan tai merkinnän perusteella;

- oleskelulupa, jonka voimassaolo on päätynyt yli kolme (3) kuukautta aiemmin;
- pyynnön vastaanottaneen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen myöntämä asiakirja, jonka perusteella asianomaisen henkilön henkilöllisyys voidaan perustellusti olettaa, kuten ajokortti, merimieskirja tai ampumaselupa;
- valokopio tässä artiklassa mainitusta asiakirjasta;
- asianomaisen henkilön sormenjäljet, jotka pyynnön vastaanottanut osapuoli on aiemmin ottanut;
- pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella rekisteröidyn ajoneuvon käyttöön liittyvät asiakirjat;
- matkaliput;
- lääkärin, hammaslääkärin tai vastaavan ajanvarauskortit;
- tositteet valuutanvaihdosta;
- julkisten tai yksityisten laitosten kulkupakortit;
- tositteet hotellilaskun, lääkärinlaskun tai muiden palvelujen maksamisesta;
- ostokuitit;
- kirjeet, jotka asianomainen henkilö on kirjoittanut oleskellessaan pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella;
- valtion virkamiesten tai muiden henkilöiden lausunnot;
- kansainvälisten viranomaisten tai kansalaisjärjestön antama henkilön henkilöllisyyteen ja/tai oleskeluun liittyvä tieto;
- asianomaisen henkilön antamat johdonmukaiset ja riittävän täsmälliset selvitykset, joiden sisältämät tiedot ovat puolueettomasti todennettavissa ja pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen tarkistettavissa;
- todennettavissa olevat tiedot, jotka osoittavat, että asianomainen henkilö on käyttänyt

less than three (3) months ago;

- personal travel ticket;

2.2 The entry of a third-country national or stateless person into the territory of the Requested Party or his or her stay there may be validly assumed in particular by one of the following documents and indications:

- any residence permit which expired more than three (3) months ago;

- a document issued by the competent authority of the Requested Party on the basis of which the identity of the person concerned may be validly assumed, such as, in particular, a driving licence, seaman's book or firearms licence;

- a photocopy of a document mentioned in this Article;

- fingerprints of the person concerned taken by the Requested Party at an earlier date;

- documents on the use of any vehicles that are registered on the territory of the Requested Party;

- travel tickets;

- appointment cards for doctors, dentists, etc.;

- receipts of currency exchanges;

- cards providing access to public and private institutions;

- proof of payment for hotel, medical or other services etc;

- sales checks;

- correspondence written by the person concerned while staying in the territory of the Requested Party;

- statements made by state officials and other persons;

- information related to the identity and/or stay of a person which has been provided by international authorities or a non-governmental organisation;

- consistent and sufficiently precise explanations made by the person concerned, containing objectively verifiable information which can be checked by the Requested Party;

- verifiable information proving that the person concerned has used the services of a travel agency or a carrier;

- any other document or information that is acceptable to the Requested Party.

3) Kosovo shall also readmit, upon application by Finland, former citizens of the former

matkatoimiston tai kuljetusliikkeen palveluja;
- jokin muu asiakirja tai tieto, jonka pyynnön vastaanottanut osapuoli hyväksyy.

3) Kosovo ottaa myös Suomen hakemuksesta takaisin entisen Jugoslavian liittotasavallan entiset kansalaiset, jotka eivät ole saaneet muuta kansalaisuutta ja joiden syntymäpaikka ja vakinainen asuinpaikka olivat 1 päivänä tammikuuta 1998 Kosovon alueella, edellyttäen, että Kosovon viranomaiset voivat vahvistaa jälkimmäisen tiedon sinä ajankohdalla, jolloin takaisinottoa esitetään.

4) Tämän artiklan 3 kappaletta sovelletaan, jos henkilön tulo Suomen alueelle tai hänen oleskelunsa Suomessa voidaan todistaa jollakin seuraavista todisteista, jos asiakirjat on myönnetty ennen kesäkuun 10 päivää 1999:

- Entisen Jugoslavian liittotasavallan Kosovon alueella myöntämät syntymätodistukset tai niiden valokopiot;

- Kosovon tai entisen Jugoslavian liittotasavallan myöntämät julkiset asiakirjat tai niiden valokopiot, joissa todetaan tämän artiklan 3 kappaleessa vaaditut syntymäpaikka ja/tai vakinainen asuinpaikka.

Tämän artiklan 3 kappaletta sovelletaan, jos tällaisten henkilöiden tulo Suomen alueelle tai heidän oleskelunsa siellä voidaan perustellusti olettaa seuraavassa lueteltujen asiakirjojen näytön perusteella, jos asiakirjat on myönnetty ennen kesäkuun 10 päivää 1999:

- muut asiakirjat tai todistukset tai niiden valokopiot, jotka osoittavat syntymäpaikaksi Kosovon alueen;

- asianomaisen henkilön oikeudenkäynnin tai hallinnollisen asian käsittelyn yhteydessä antama lausunto.

5) Kumpikin osapuoli ottaa toisen osapuolen pyynnöstä ja ilman muodollisuuksia takaisin kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön, joka ei tai ei enää täytä ehtoja, jotka koskevat maahantuloa tai oleskelua pyynnön esittäneen osapuolen alueella, jos asianomaisella henkilöllä on pyynnön vastaanottaneen osapuolen myöntämä voimassaoleva viisumi tai oleskelulupa.

6) Pynnön esittänyt osapuoli ottaa takaisin pyynnön vastaanottaneen osapuolen takaisinottaman henkilön, jos kolmen (3) kuukauden kuluessa kyseisen henkilön siirrosta osoittautuu todeksi, että tässä artiklassa määrätty ehdot eivät täyty.

Federal Republic of Yugoslavia who have not acquired any other citizenship and whose place of birth and place of permanent residence, on 1 January 1998, was in the territory of Kosovo, provided that the latter can be confirmed by the Kosovo authorities at the date of the submission of the readmission application.

4) Paragraph 3 is applicable, if the entry of such persons into the territory of Finland or their stay in Finland can be proven by means of one of the following pieces of evidence, if documents were issued before 10 June 1999:

- Birth certificates or photocopies thereof issued by the former Federal Republic of Yugoslavia within the territory of Kosovo;

- Public documents or photocopies thereof issued by Kosovo or the former Federal Republic of Yugoslavia stating place of birth and/or place of permanent residence as required by paragraph 3.

Paragraph 3 is applicable, if the entry of such persons into the territory of Finland or their stay in Finland can be validly assumed, on the basis of a document or evidence listed hereafter, if documents were issued before 10 June 1999:

- Other documents or certificates or photocopies thereof which point to the place of birth in the territory of Kosovo;

- Official statement by the person concerned in judicial or administrative proceedings.

5) Each Party shall upon request of the other Party without formality readmit a third-country national or stateless person who does not fulfil or no longer fulfils the requirements for entry or stay applicable to the territory of the Requesting Party, if this person holds a valid visa or a residence permit of any kind, issued by the Requested Party.

6) The Requesting Party shall take back any person readmitted by the Requested Party if it is established, within a period of three (3) months after the transfer of the person concerned, that the requirements laid down in this Article are not met.

5 ARTIKLA

Tämän sopimuksen 4 artiklassa määrättyä takaisinottovelvollisuutta ei sovelleta:

- kolmannen maan kansalaiseen tai kansalaisuudettomaan henkilöön, jolla on pyynnön esittäneen osapuolen myöntämä viisumi tai oleskelulupa, paitsi siinä tapauksessa, että henkilöllä on pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen myöntämä voimassa oleva viisumi tai oleskelulupa, jonka voimassaolo päättyy myöhemmin;

- kolmannen maan kansalaiseen tai kansalaisuudettomaan henkilöön tai henkilöön, jonka pyynnön esittänyt osapuoli on tunnustanut pakolaiseksi 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn pakolaisten oikeusasemaa koskevan Geneven yleissopimuksen mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyllä New Yorkin pöytäkirjalla, tai valtiottomaksi henkilöksi 28 päivänä syyskuuta 1954 tehdyn valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan New Yorkin yleissopimuksen mukaisesti;

- kolmannen maan kansalaiseen tai kansalaisuudettomaan henkilöön, joka on ainoastaan kulkenut pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansainvälisen lentoaseman kautta.

*III jakso***TAKAISINOTTOMENETTELY**

6 ARTIKLA

1) Takaisinottopyyntö esitetään kirjallisesti. Pyyntöön sisällytettävistä tiedoista ja pyynnön esittämistavoista sovitaan 15 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.

- Pynnön esittävä osapuoli toimittaa tiedot lääketieteellisen tai muun erityishoidon, valvonnan tai ambulanssikuljetuksen tarpeesta, jos asianomainen henkilö tarvitsee sairaanhoitoa ja tämä on henkilön oman edun mukaista.

- Jos poliisi saattaa asianomaisen henkilön, on noudatettava 9 artiklassa säädettyjä menettelyjä.

ARTICLE 5

The readmission obligation pursuant to Article 4 shall not apply in respect of:

- a third-country national or stateless person who is the holder of a visa or a residence permit issued by the Requesting Party, unless the Requested Party has issued a valid visa or a residence permit which expires last;

- a third-country national or stateless person or a person whom the Requesting Party has either recognised as a refugee, in accordance with the Geneva Convention of 28 July 1951 relating to the Status of Refugees as amended by the New York Protocol of 31 January 1967, or as stateless person in accordance with the New York Convention relating to the Status of Stateless Persons of 28 September 1954;

- a third-country national or stateless person who has only been in airside transit via an international airport of the Requested Party.

*Section III***READMISSION PROCEDURE**

ARTICLE 6

1) The request for readmission shall be submitted in writing. The information to be contained in the request and the modalities for transmitting the request shall be agreed upon in accordance with Article 15, paragraph 2.

- If the person concerned is in need of medical care, the Requesting Party shall provide, if this is in the interest of the person concerned, information about the need for special treatment, such as medical or other care, supervision, or transport by ambulance.

- If the person concerned is escorted by the

2) Takaisinottopyyntö on esitettävä pyynnön vastaanottavan osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle kahdentoista (12) kuukauden kuluessa siitä, kun pyynnön esittävän osapuolen viranomaiset havaitsivat asianomaisen henkilön laittoman maahantulon tai maassa oleskelun.

3) Pynnön vastaanottanut osapuoli vastaa takaisinottopyyntöön mahdollisimman nopeasti, kuitenkin viimeistään kahdenkymmenen (20) työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Tätä määräaika voidaan pidentää viidellatoista (15) työpäivällä 3 artiklan 2 kappaleen mukaisessa tapauksessa. Takaisinottopyynnön epääminen on perusteltava kirjallisesti.

Edellä tarkoitettujen määräaikojen umpeutuessa takaisinotto katsotaan hyväksytyksi.

4) Takaisinotto on suoritettava kolmenkymmenen (30) työpäivän kuluessa takaisinoton hyväksymisestä. Tätä määräaika voidaan pidentää tosiasiallisten tai oikeudellisten esteiden vuoksi 60 työpäivään.

5) Jos takaisinotolle on tosiasiallisia tai laillisia esteitä, määräaika jatketaan pyynnöstä siihen asti, että esteet poistuvat.

6) Takaisinottopyynnön kohteena olevaa henkilöä ei saa luovuttaa ennen kuin pyynnön vastaanottanut osapuoli on hyväksynyt takaisinoton ja pyynnön esittänyt osapuoli on saanut tästä ilmoituksen.

7) Pynnön esittänyt osapuoli vastaa henkilön takaisinotosta aiheutuvista kustannuksista sekä 2 artiklan 3 kappaleen ja 4 artiklan 6 kappaleen mukaisista takaisinoton aiheuttamista kuluista pyynnön vastaanottaneen osapuolen rajalle asti.

police, procedures stipulated in Article 9 are to be implemented.

2) The readmission request shall be submitted to the competent authority of the Requested Party within twelve (12) months of the date when the authorities of the Requesting Party noted the illegal entry or stay of the person concerned.

3) The Requested Party shall reply to the readmission request as quickly as possible, at the latest within twenty (20) working days of the date of receipt of the request. This time limit may be extended by fifteen (15) working days in the case of Article 3, paragraph 2. The rejection of the submitted readmission request shall be explained in writing.

Upon expiry of the time limits referred to, the readmission is considered having been accepted.

4) The readmission is to be carried out within thirty (30) working days of the date of acceptance of readmission. This time-limit may be extended due to factual or legal obstacles up to sixty (60) working days.

5) Where there are factual or legal obstacles to the readmission, the time limits shall, upon request, be extended until the obstacles are resolved.

6) The person concerned by the readmission request is not to be handed over until readmission has been approved by the Requested Party and the Requesting Party has been notified thereof.

7) The costs related to the person's readmission, as well as the costs of readmission according to Article 2, paragraph 3 and Article 4, paragraph 6, to the border of the Requested Party shall be borne by the Requesting Party

IV jakso

KAUTTAKULKU

7 ARTIKLA

1) Kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen pyynnöstä sellaisen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön

Section IV

TRANSIT

ARTICLE 7

1) Each Party shall upon request of the other Party permit the transit through its territory of a third-country national or stateless person

kauttakulun alueensa läpi, jonka pyynnön esittänyt osapuoli on poistanut maasta tai jolta pyynnön esittänyt osapuoli on evännyt maahantulon. Kauttakulku tapahtuu lentoteitse.

2) Pynnön esittänyt osapuoli vastaa täysimääräisesti kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön matkasta kohdemaahan ja ottaa kyseisen henkilön takaisin, jos matkanteko jostain syystä keskeytyy tai henkilöltä evätään tulo kohdemaahan.

3) Pynnön esittänyt osapuoli ilmoittaa pyynnön vastaanottaneelle osapuolelle, onko kauttakulkevalla henkilöllä oltava saattajia. Pynnön vastaanottanut osapuoli voi

- järjestää saattamisen itse, jolloin pyynnön esittänyt osapuoli korvaa tästä aiheutuvat kustannukset;
- järjestää saattamisen yhteistyössä pyynnön esittäneen osapuolen kanssa; tai
- valtuuttaa pyynnön esittäneen osapuolen järjestämään saattamisen omalla alueellaan.

who is subject to removal or has been refused entry by the Requesting Party. The transit shall be conducted by air.

2) The Requesting Party assumes full responsibility for the entire journey of a third-country national or stateless person to the country of destination and shall readmit such person if, for any reason, the journey cannot be continued or his or her entry to the country of destination is not admitted.

3) The Requesting Party must inform the Requested Party, whether the transiting person is to be accompanied by escorting officers. The Requested Party may;

- provide the escort itself, in which case the incurred costs are to be reimbursed by the Requesting Party;
- provide the escort in cooperation with the Requesting Party;
- authorise the Requesting Party to provide an escort on its territory.

8 ARTIKLA

Pyyntö, joka koskee kauttakululupaa henkilön maasta poistamisen tai maahantulon epäämisen vuoksi, toimitetaan suoraan toimivaltaiselta viranomaiselta toiselle 15 artiklan 2 kappaleen mukaisesti sovittavien ehtojen mukaisesti.

ARTICLE 8

The request for a transit authorisation for removal purposes or following a refusal of entry shall be directly transmitted from one competent authority to the other under the conditions to be agreed upon in accordance with Article 15, paragraph 2.

9 ARTIKLA

1) Jos kauttakulku tapahtuu poliisin saattamana, pyynnön esittäneen osapuolen järjestämät saattajat ovat siviiliasuissa ja aseistamattomia ja heillä on kauttakululupa mukanaan.

2) Pynnön esittäneen osapuolen järjestämien saattajien, jotka toteuttavat tämän sopimuksen mukaisesti kauttakulun pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella, on milloin tahansa voitava todistaa henkilöllisyytensä, tehtävänsä luonne sekä virka-asemansa pyynnön vastaanottaneen osapuolen myöntämää kauttakululupaa näyttämällä.

3) Saattajat vastaavat kauttakulun aikana kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön valvonnasta ja varmistamisesta.

ARTICLE 9

1) If the transit is conducted under police escort, the escorting officers of the Requesting Party shall be in plain clothes, unarmed and provided with a transit authorisation.

2) The escorting officers of the Requesting Party who on the basis of this Agreement are carrying out the transit on the territory of the Requested Party must at all times be able to prove their identity, the nature of their mission and their official position, by showing the transit authorisation issued by the Requested Party.

3) During transit the escorting officers are responsible for the surveillance of the third-country national or stateless person and ensure that the said person boards the airplane.

vat, että kyseinen henkilö nousee lentokoneeseen. Osapuolet myöntävät niille toisen osapuolen viranomaisia edustaville saattajille, jotka toteuttavat tämän sopimuksen mukaisia tehtäviään, samanlaisen suojan ja tuen kuin ne myöntäisivät omille virkamiehilleen. Saattajat toteuttavat tehtävänsä pyynnön vastaanottaneen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten määräysvallassa.

4) Pynnön vastaanottanut osapuoli voi tarvittaessa ottaa vastuulleen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön valvonnan sekä sen varmistamisen, että tämä nousee lentokoneeseen.

5) Pynnön esittäneen osapuolen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö kulkee mahdollisimman nopeasti pynnön vastaanottaneen osapuolen lentoaseman läpi.

6) Osapuolet vaihtavat keskenään kaikki hallussaan olevat tiedot kaikista kauttakulkuun liittyvistä tapahtumista.

The Parties shall grant the same protection and assistance to the escorting officers of the other Party who are performing their duties in accordance with this Agreement as they would grant their own officers. The escorting officers carry out their mission under the authority of the competent authorities of the Requested Party.

4) If necessary, the Requested Party may take over the responsibility for the surveillance of the third-country national or stateless person and the boarding of the airplane.

5) The Requesting Party must take all necessary steps to ensure that the third-country national or stateless person transits through the airport of the Requested Party as quickly as possible.

6) The Parties shall exchange all information at their disposal on all incidents related to transit.

10 ARTIKLA

Jos maasta poistettua henkilöä tai henkilöä, jonka maahantulo on evätty, ei kauttakulun yhteydessä päästetä lentokoneeseen tai lentokoneeseen nouseminen ei ole mahdollista, pynnön esittänyt osapuoli ottaa kyseisen henkilön takaisin välittömästi ensimmäisellä käytettävissä olevalla lennolla.

11 ARTIKLA

Saattajiin sovelletaan pynnön vastaanottaneen osapuolen alueella kyseisen osapuolen kansallista lainsäädäntöä.

12 ARTIKLA

Maasta poistamisesta tai maahantulon epäamisestä johtuva kauttakulku voidaan kieltää erityisesti seuraavissa tapauksissa:

1. kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä uhkaa kohdemaassa kuolemantuomio, kidutus tai jokin muu epäinhimillinen tai halventava kohtelu tai rangaistus

ARTICLE 10

If during transit the person subject to a removal or to a refused entry is denied boarding or if boarding is impossible, the Requesting Party shall take back this person with the first available flight.

ARTICLE 11

While in the territory of the Requested Party the escorting officers shall be subject to the national law of that Party.

ARTICLE 12

Transit for removal purposes or following a refusal of entry may, in particular, be denied:

1. if in the country of destination the third-country national or stateless person risks being subject to death penalty, torture or other inhuman or degrading treatment or punishment or persecuted for reasons of race, relig-

tai joutuminen vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen perusteella;

2. kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö muodostaa uhkan pyynnön vastaanottaneen osapuolen kansalliselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle tai kansanterveydelle.

13 ARTIKLA

Pyynnön esittänyt osapuoli vastaa kauttakulkukustannuksista kohdemaan rajalle asti sekä henkilön mahdollisesta palauttamisesta johtuvista kustannuksista.

Vjakso

TIETOSUOJA

14 ARTIKLA

1) Tämän sopimuksen täytäntöönpano edellyttää henkilötietojen välittämistä palauttamisen yhteydessä. Välitetyt tiedot voivat koskea vain seuraavia asioita:

- takaisinotettavan henkilön ja tarvittaessa tämän perheenjäsenten henkilötiedot (sukunimi, etunimi, isän nimi, aikaisemmat nimet, kutsuma-, sala- tai peitenimet, syntymäaika ja -paikka, sukupuoli sekä nykyinen ja mahdollinen aiempi kansalaisuus);
- henkilökortti tai passi;
- muut sellaiset tiedot, joita tarvitaan palautettavan henkilön tunnistamisessa;
- pysähdykset ja kulkureitit; sekä
- tiedot lääketieteellisen tai muun erityishoidon tai valvonnan tai ambulanssikuljetuksen tarpeesta, jos asianomainen henkilö tarvitsee sairaanhoitoa ja tämä on henkilön oman edun mukaista.

2) Henkilötietoja voivat käsitellä ainoastaan tämän sopimuksen täytäntöönpanosta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset vain tähän sopimukseen liittyvissä tarkoituksissa. Tiedot välittävä osapuoli varmistaa, että tiedot ovat virheettömiä ja tarpeellisia eivätkä ylitä sen tarkoituksen vaatimuksia, jota varten ne väli-

ion, nationality, membership of a particular social group or political opinion;

2. if the third-country national or stateless person represents a threat to the national security, public order or health of the Requested Party.

ARTICLE 13

The costs of transit as far as the border of the country of destination as well as the costs arising from a possible return shall be borne by the Requesting Party.

Section V

DATA PROTECTION

ARTICLE 14

1) Personal data communicated in relation to the readmission of persons shall be necessary for implementing this agreement and may only concern the following:

- particulars of the person to be readmitted and, where necessary, of the members of the person's family (surname, given name, father's name, any previous names, nicknames or pseudonyms, aliases, date and place of birth, sex, current and any previous nationality);
- identity card or passport,
- other details which are needed to identify the person to be readmitted,
- stopovers and itineraries as well as
- if the person concerned is in need of medical care and if this is in the interest of the person concerned, information about the need for special treatment, such as medical or other care, supervision, or transport by ambulance.

2) Personal data may only be processed by the competent authorities responsible for implementing this Agreement and only for the purposes for this Agreement. The Party communicating the data shall ensure that it is

tetään. Tiedot vastaanottaneelle osapuolelle ilmoitetaan välittömästi, jos tiedot ovat virheellisiä tai ne on välitetty laittomasti, ja tämä korjaa tai tuhoaa tiedot. Tiedot välittävän osapuolen on annettava kirjallinen suostumuksensa ennen kuin tietoja voi välittää muille tahoille. Henkilötiedot voidaan säilyttää vain niin kauan kuin on tarpeen sen tarkoituksen toteuttamiseksi, jota varten tiedot on välitetty.

3) Kumpikin osapuoli tiedottaa pyynnöstä toiselle osapuolelle tietojen käytöstä ja käytön yhteydessä saaduista tuloksista.

4) Kummankin osapuolen kansallista tietosuojalainsäädäntöä sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröityjen oikeuksiin. Kansalliset tietosuojaviranomaiset valvovat henkilötietojen käsittelyä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

accurate, necessary and does not exceed the requirements of the purposes for which it is communicated. If the data is inaccurate or has been communicated illegally, the recipient Party shall be informed of this immediately and shall correct or destroy the data. The communicating Party must give its written consent before the data can be further communicated to other bodies. Communicated personal data shall only be stored for as long as it is required for the purposes for which it was communicated.

3) Each Party shall inform the other Party upon request about the use of the data and the results obtained thereby.

4) The national law on data protection of each Party shall remain applicable to the processing of personal data and the rights of the data subjects. The national data protection authorities shall supervise the processing of personal data in accordance with national law.

VI jakso

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

15 ARTIKLA

1) Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät tarvittaessa yhteistyötä ja konsultoivat toisiaan tämän sopimuksen täytäntöönpanossa ja soveltamisessa.

2) Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat toimivaltuuksiensa rajoissa sopia tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskevista kysymyksistä.

2) Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät tiiviistä yhteistyötä korvausvaatimusten käsittelyn yksinkertaistamiseksi. Osapuolet vaihtavat keskenään etenkin kaikki hallussaan olevat tiedot vahinkotapauksista tämän artiklan mukaisesti.

3) Toimivaltainen viranomainen voi pyytää kokouksen kutsumista koolle jonkin tämän sopimuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvän kysymyksen ratkaisemiseksi.

Section VI

GENERAL AND FINAL PROVISIONS

ARTICLE 15

1) The competent authorities of the Parties shall cooperate and consult each other as far as necessary in the implementation and the application of this Agreement.

2) The competent authorities of the Parties may agree within their competences on issues relating to the implementation of this Agreement.

3) The competent authorities of the Parties work closely together in order to simplify the settlement of claims for compensation. In particular, they exchange all information at their disposal on cases of damage in compliance with this Article.

4) The competent authority may request the convocation of a meeting for the clarification of any questions arising in the implementation and the application of this Agreement.

16 ARTIKLA

1) Osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta tämän sopimuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten tiedot.

2) Osapuolet ilmoittavat välittömästi toisilleen diplomaattiteitse kaikista tämän artiklan 1 kappaleessa mainituissa tiedoissa tapahtuvista muutoksista.

ARTICLE 16

1) Within thirty (30) days after the date of signature the Parties shall through diplomatic channels notify each other of the competent authorities responsible for the implementation of this Agreement.

2) The Parties shall immediately notify each other of any changes related to paragraph 1 of this Article through diplomatic channels.

17 ARTIKLA

1) Tämä sopimus ei vaikuta sellaisiin osapuolten velvollisuuksiin, jotka perustuvat seuraaviin sopimuksiin:

- 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehty pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyllä New Yorkin pöytäkirjalla;

- 4 päivänä marraskuuta 1950 tehty Eurooppalainen yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi;

- 10 päivänä joulukuuta 1984 tehty kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus;

- osapuolten ratifioimat sopimukset ihmisoikeuksien suojelemiseksi;

- kansainväliset sopimukset turvapaikkahakemusten käsittelystä vastuussa olevien valtioiden määrittämiseksi;

- kansainväliset sopimukset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja kauttakulusta;

- monenkeskiset kansainväliset yleissopimukset ja sopimukset ulkomaan kansalaisten takaisinotosta.

2) Mikään tässä sopimuksessa ei estä henkilön palauttamista muiden muodollisten tai epävirallisten järjestelyjen puitteissa.

ARTICLE 17

1) This Agreement does not affect the obligations of the Parties arising from:

- the Geneva Convention of 28 July 1951 relating to the Status of Refugees as amended by the New York Protocol of 31 January 1967;

- the European Convention of 4 November 1950 for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;

- the Convention of 10 December 1984 against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment;

- the conventions ratified by the Parties for the protection of human rights;

- the international conventions determining the State responsible for examining applications for asylum lodged;

- international conventions on extradition and transit;

- multilateral international conventions and agreements on the readmission of foreign citizens.

2) Nothing in this Agreement shall prevent the return of a person under other formal or informal arrangements.

18 ARTIKLA

1) Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua siitä päivästä

ARTICLE 18

1) This Agreement shall enter into force thirty (30) days after the last notification by

tä, jona on vastaanotettu jälkimmäinen niistä ilmoituksista, joilla osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset toimenpiteet on saatettu päätökseen.

2) Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen milloin tahansa ilmoittamalla siitä kirjallisesti diplomaattiteitse kolme (3) kuukautta aiemmin.

which a Party informs the other, through diplomatic channels, of the completion of its relevant internal procedures.

2) This Agreement is concluded for an indefinite period. Each Party may terminate this Agreement at any time upon giving three (3) months prior written notice through diplomatic channels.

19 ARTIKLA

1) Kumpikin osapuoli voi keskeyttää tämän sopimuksen soveltamisen 1 artiklaa lukuun ottamatta, jos jokin tärkeä syy kuten kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai kansanterveyden suojaaminen edellyttää sitä. Keskeyttämisestä on ilmoitettava toiselle osapuolelle välittömästi diplomaattiteitse. Osapuolet ilmoittavat toisilleen viipymättä diplomaattiteitse tällaisten toimenpiteiden peruuttamisesta.

2) Keskeyttäminen tulee voimaan toisen sopimuspuolen tekemän ilmoituksen vastaanottamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä.

Tehty Pristinassa 29 päivänä marraskuuta 2011 kahtena alkuperäiskappaleena suomen, albanian, serbian ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Sopimusta koskevien tulkintojen poiketessa toisistaan englanninkielinen teksti on ratkaiseva.

Suomen tasavallan puolesta

Kosovon tasavallan puolesta

ARTICLE 19

1) Each Party may suspend this Agreement, with the exception of Article 1, for important reasons, namely in order to protect national security, public order or public health. The suspension must be communicated through diplomatic channels to the other Party immediately. The Parties shall notify each other of the cancellation of any such measure without delay through diplomatic channels.

2) The suspension shall become effective on the first day of the month following receipt of the notification by the other Party.

Done at Pristina on 29 November 2011 in two originals in the Finnish, Albanian, Serbian and English languages, each of these texts being equally authentic. In case of divergence in the interpretation of this Agreement, the English version shall prevail.

For the Republic of Finland

For the Republic of Kosovo